

Центральноукраїнський національний технічний університет

Економічний факультет

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри ІАІАС
доктор історичних наук,
професор
Василь ОРЛИК
«_____» _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
на тему:

**«Модернізація бібліотечної діяльності на засадах інновацій в умовах
цифровізації (на прикладі ОУНБ ім. Д. І. Чижевського)»**

Виконав: здобувач вищої освіти
IV курсу, групи ІС-22
ОПП «Інформаційна, бібліотечна та архівна
справа»
спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»

КОВАЛЬЧУК Борис Юрійович

«_____» _____ 2026 р.

Керівник роботи:

кандидат філологічних наук, доцент
_____ Людмила ГЛЄБОВА

«_____» _____ 2026 р.

Рецензент:

завідувач відділу рідкісних
та цінних видань

КЗ «Обласна універсальна
наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського»

Наталія ЗЕЛЕНСЬКА

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації

1.2. Джерельна база дослідження

1.3. Методологія та методи дослідження

РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Сутність та основні напрями цифровізації бібліотечної сфери

2.2. Інноваційна діяльність бібліотек як чинник їх модернізації

2.3. Сучасні цифрові технології та сервіси в бібліотечному обслуговуванні користувачів

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОУНБ ІМ. Д. І. ЧИЖЕВСЬКОГО НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙ

3.1. Загальна характеристика діяльності ОУНБ ім. Д. І. Чижевського

3.2. Інноваційні проєкти та цифрові сервіси бібліотеки

3.3. Перспективи розвитку та напрями модернізації діяльності бібліотеки в умовах цифровізації

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена стрімким розвитком інформаційного суспільства та посиленням ролі цифрових технологій у всіх сферах соціально-культурної діяльності. Сучасні бібліотеки зазнають суттєвих трансформацій, що пов'язані з переходом від традиційних форм роботи до цифрових сервісів, електронних ресурсів та інноваційних моделей обслуговування користувачів. У цих умовах модернізація бібліотечної діяльності на засадах інновацій стає необхідною умовою їх ефективного функціонування та збереження соціальної значущості.

Особливої актуальності набуває дослідження досвіду регіональних бібліотек, які активно впроваджують цифрові технології у свою діяльність. Однією з таких установ є Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського, яка виступає провідним інформаційним, культурним та освітнім центром Кіровоградщини. Її діяльність демонструє приклад успішної адаптації бібліотеки до умов цифрової трансформації, впровадження інноваційних проєктів і розвитку сучасних бібліотечних сервісів.

Метою дослідження є аналіз процесів модернізації бібліотечної діяльності на засадах інновацій в умовах цифровізації (на прикладі ОУНБ ім. Д. І. Чижевського) та визначення основних напрямів її подальшого розвитку.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- проаналізувати стан наукової розробки проблеми;
- визначити джерельну базу та методи дослідження;
- розкрити теоретичні засади модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації;
- охарактеризувати інноваційні процеси та цифрові сервіси сучасних бібліотек;
- проаналізувати практичний досвід ОУНБ ім. Д. І. Чижевського щодо впровадження інновацій;
- визначити перспективи розвитку бібліотеки в умовах цифрової трансформації.

Об'єктом дослідження є бібліотечна діяльність у контексті цифровізації суспільства.

Предметом дослідження є процеси модернізації бібліотечної діяльності на засадах інновацій та впровадження цифрових технологій у практику роботи бібліотек (на прикладі ОУНБ ім. Д. І. Чижевського).

Методологічною основою дослідження є принципи системності, об'єктивності та історизму, а також комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема історичний, системний, порівняльний, методи аналізу і синтезу, узагальнення та контент-аналіз.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані для вдосконалення діяльності публічних бібліотек, впровадження інноваційних технологій та розвитку цифрових сервісів у бібліотечному обслуговуванні користувачів.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена логікою дослідження поставленої проблеми та спрямована на послідовне розкриття її теоретичних і практичних аспектів. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади дослідження модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації. Зокрема, проаналізовано стан наукової розробки проблеми, визначено джерельну базу дослідження та обґрунтовано методи, що були використані у процесі роботи. Це дозволило сформулювати наукове підґрунтя для подальшого аналізу практичних аспектів теми.

Другий розділ присвячено розкриттю сутності цифровізації бібліотечної сфери та інноваційної діяльності бібліотек як ключового чинника їх модернізації. Окрему увагу приділено сучасним цифровим технологіям і сервісам бібліотечного обслуговування, які забезпечують трансформацію традиційних бібліотечних функцій у цифровому середовищі.

У третьому розділі проаналізовано практичний досвід модернізації бібліотечної діяльності на прикладі ОУНБ ім. Д. І. Чижевського. Розглянуто інноваційні проєкти та цифрові сервіси бібліотеки, а також визначено перспективи її подальшого розвитку в умовах цифровізації. Особливу увагу приділено ролі бібліотеки як сучасного інформаційного, освітнього та культурного центру регіону.

У висновках узагальнено результати проведеного дослідження, сформульовано основні теоретичні та практичні положення, а також окреслено напрями подальших наукових розвідок у сфері цифрової трансформації бібліотек.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації

Проблема модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації є активно розроблюваною у сучасному вітчизняному бібліотекознавстві та інформаційній науці. У науковій літературі вона розглядається у контексті цифрової трансформації бібліотек, впровадження інноваційних технологій, розвитку електронних сервісів та зміни функціональної ролі бібліотек у суспільстві.

Загальні теоретичні підходи до цифрової трансформації бібліотек та її впливу на розвиток інформаційного суспільства висвітлюються у працях, де підкреслюється, що бібліотеки поступово трансформуються в сучасні інформаційні хаби, які забезпечують доступ до знань у цифровому середовищі (Денбновецький, 2022; Кузьменко& Загуменна, 2021; Копанєва, 2017).

Окремий напрям історіографії становлять дослідження інноваційної діяльності бібліотек. У цих роботах інновації розглядаються як ключовий чинник модернізації бібліотечних установ, що охоплює організаційні, технологічні та сервісні зміни (Добровольська& Чередник, 2023; Хіміч, 2024). Підкреслюється, що саме інноваційні підходи забезпечують адаптацію бібліотек до нових соціальних і технологічних умов розвитку суспільства (Добровольська&Чередник, 2023).

Важливе місце в історіографії займають праці, присвячені цифровим сервісам бібліотек та новим формам обслуговування користувачів. Дослідники відзначають активне впровадження електронних каталогів, віртуальних виставок, дистанційних послуг і соціальних медіа як інструментів бібліотечної комунікації (Добровольська& Пугач, 2026; Терентьєв, 2022). Такі зміни сприяють підвищенню доступності бібліотечних ресурсів і розширенню аудиторії користувачів (Добровольська& Пугач, 2026).

Окремо слід відзначити дослідження, присвячені використанню сучасних цифрових технологій у бібліотечній діяльності. У наукових працях

розглядаються можливості застосування штучного інтелекту, імерсивних технологій та цифрових платформ для підвищення ефективності бібліотечного обслуговування (Головач, 2026; Загуменна, 2024).

Значну увагу приділено також питанням формування цифрових ресурсів бібліотек та розвитку електронних бібліотек. У роботах наголошується на важливості оцифрування фондів як засобу збереження культурної спадщини та забезпечення відкритого доступу до інформації (Шевченко, 2022; Шевченко, Спрінсян, 2022; Левченко, 2018).

Соціокультурний вимір бібліотечної діяльності в умовах цифровізації висвітлюється у працях, де бібліотека розглядається як важливий інститут соціальної комунікації та культурного розвитку суспільства (Бутко та ін., 2022; Потіха, 2023; Горбань та ін., 2026). У цих дослідженнях підкреслюється роль бібліотек у формуванні інформаційної культури та медіаграмотності населення.

Окремий блок становлять дослідження, що безпосередньо стосуються цифрової трансформації бібліотек України та узагальнення сучасних практик їх розвитку (Горбань& Новальська, 2025; Румик, 2025; Салата, 2025). У цих роботах аналізуються тенденції цифровізації, проблеми та перспективи розвитку бібліотечної сфери.

Важливе місце в історіографії займають регіональні дослідження, зокрема матеріали, присвячені діяльності ОУНБ ім. Д. І. Чижевського. У них розглядається впровадження цифрових технологій, реалізація тренінгових програм, розвиток електронних сервісів і практичний досвід інноваційної діяльності бібліотеки (Андрійченко, 2023; Андрійченко, 2024; Волкова, 2023; Волкова, 2024).

Аналіз наукової літератури свідчить про значний інтерес дослідників до проблем модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації. Найбільш розробленими є питання цифрової трансформації бібліотек, впровадження інноваційних технологій, розвитку електронних ресурсів та цифрових сервісів. Водночас потребують подальшого вивчення особливості реалізації інноваційної діяльності окремих бібліотек на регіональному рівні, зокрема досвід ОУНБ ім. Д. І. Чижевського як провідної бібліотечної установи Кіровоградської області.

Таблиця 1.1

Стан наукової розробки проблеми модернізації бібліотечної діяльності

Напрямок досліджень	Ключові положення досліджень
Теоретичні засади цифрової трансформації бібліотек	Бібліотеки розглядаються як сучасні інформаційні центри та хаби знань, що забезпечують доступ до інформації в цифровому середовищі та сприяють розвитку інформаційного суспільства.
Інноваційна діяльність бібліотек	Інновації визначаються як основний чинник модернізації бібліотек, що охоплює технологічні, організаційні та сервісні зміни.
Цифрові сервіси та нові форми обслуговування користувачів	Досліджується впровадження електронних каталогів, віртуальних виставок, дистанційних послуг, соціальних мереж та інших цифрових інструментів взаємодії з користувачами.
Використання сучасних цифрових технологій	Розглядаються можливості застосування штучного інтелекту, цифрових платформ та імерсивних технологій для підвищення якості бібліотечного обслуговування.
Формування цифрових ресурсів та електронних бібліотек	Висвітлюються питання оцифрування фондів, створення електронних колекцій та забезпечення відкритого доступу до інформаційних ресурсів.
Соціокультурна роль бібліотек в умовах цифровізації	Бібліотеки розглядаються як центри соціальної комунікації, формування інформаційної культури та розвитку медіаграмотності населення.
Цифрова трансформація бібліотек України	Аналізуються сучасні тенденції цифровізації бібліотечної сфери, проблеми впровадження інновацій та перспективи подальшого розвитку.
Регіональний досвід модернізації бібліотек (на прикладі ОУНБ ім. Д. І. Чижевського)	Досліджується практичний досвід упровадження цифрових технологій, електронних сервісів, освітніх програм та інноваційних проєктів бібліотеки.

Таким чином, аналіз наукової літератури свідчить, що проблема модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації є комплексною та багатовимірною. Вона охоплює питання цифрової трансформації, інноваційної діяльності, розвитку електронних сервісів та соціокультурної ролі бібліотек. Водночас недостатньо дослідженим залишається практичний досвід

регіональних бібліотек, зокрема ОУНБ ім. Д. І. Чижевського, що зумовлює актуальність подальшого вивчення теми.

1.2. Джерельна база дослідження

Джерельну базу дослідження становить комплекс різномірних за походженням, змістом і функціональним призначенням матеріалів, які дозволяють всебічно розкрити процеси модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації на прикладі ОУНБ ім. Д. І. Чижевського.

Окрему групу джерел становлять нормативно-правові документи, які регламентують діяльність бібліотек в Україні, зокрема закони, державні програми, концепції цифровізації та стратегічні документи у сфері культури та інформаційної політики. Вони визначають правові та організаційні засади функціонування бібліотек, а також напрями їхнього розвитку в умовах цифрової трансформації.

Таблиця 1.2

Основні закони України, що регулюють модернізацію
бібліотечної діяльності

Нормативно-правовий акт	Рік	Значення для модернізації бібліотек
Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» № 32/95-ВР	1995	Базовий закон бібліотечної галузі. Визначає правові засади діяльності бібліотек, напрями державної політики, умови впровадження сучасних інформаційних технологій та формування електронних ресурсів. (zakon.rada.gov.ua)
Закон України «Про культуру»	2010	Регулює діяльність закладів культури, у тому числі бібліотек, сприяє впровадженню інновацій та цифрових технологій у культурній сфері.

Закон України «Про інформацію»	1992	Визначає правові основи інформаційної діяльності, гарантує право громадян на доступ до інформації, що є важливою складовою роботи сучасних бібліотек.
Закон України «Про доступ до публічної інформації»	2011	Забезпечує відкритість інформації та сприяє розвитку бібліотек як центрів доступу до інформаційних ресурсів.
Закон України «Про Національну програму інформатизації»	1998	Спрямований на розвиток інформаційного суспільства та цифрової інфраструктури, що створює умови для цифрової трансформації бібліотек.
Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»	2003	Визначає правові засади створення, використання та зберігання електронних документів, що є основою електронних бібліотечних ресурсів.
Закон України «Про електронні довірчі послуги»	2017	Регламентує використання електронного підпису та цифрових сервісів, які застосовуються у бібліотечній діяльності.
Закон України «Про захист персональних даних»	2010	Визначає порядок обробки персональних даних користувачів бібліотек під час надання електронних послуг.
Закон України «Про авторське право і суміжні права»	2022 (нова редакція)	Регулює питання оцифрування документів, створення електронних бібліотек та використання цифрових копій творів.

Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи»	1993	Має значення для формування цифрових колекцій, збереження документальної спадщини та розвитку електронних ресурсів.
--	------	---

Окрім законів, модернізація бібліотечної діяльності в Україні здійснюється відповідно до державних стратегій цифрового розвитку, концепцій цифрової трансформації та нормативних актів Міністерства культури та стратегічних комунікацій України. Особливе значення має Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», який визначає бібліотеку як інформаційний, культурний та освітній заклад і закріплює необхідність упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотечну практику. (zakon.rada.gov.ua)

Важливе місце у джерельній базі посідають матеріали, що відображають практичну діяльність ОУНБ ім. Д. І. Чижевського:

Статут Комунального закладу «Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського» (Додаток А).

Правила користування Комунальним закладом «Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського» (Додаток Б).

Звіт інформаційно-бібліографічного відділу (Додаток В). Аналіз звітної документації свідчить, що модернізація діяльності відділу здійснюється за кількома взаємопов'язаними напрямками: цифрова трансформація бібліотечних послуг, розвиток електронних інформаційних ресурсів, удосконалення довідково-бібліографічного обслуговування та впровадження інноваційних форм роботи з користувачами. Важливе місце посідають заходи з цифрової освіти, створення та підтримки електронних баз даних, віртуальних сервісів, а також активне використання вебтехнологій і соціальних медіа для популяризації бібліотечних ресурсів. Реалізація цих напрямів сприяє підвищенню ефективності роботи відділу та його адаптації до сучасних потреб інформаційного суспільства.

Вагоме значення у контексті дослідження мають офіційні звіти бібліотеки, інформаційні матеріали, публікації у фахових виданнях, зокрема у збірнику «Бібліотечна орбіта Кіровоградщини», а також матеріали офіційного вебсайту (<https://library.kr.ua>) та соціальних мереж бібліотеки (<https://www.facebook.com/ounb.kirovohrad/>):

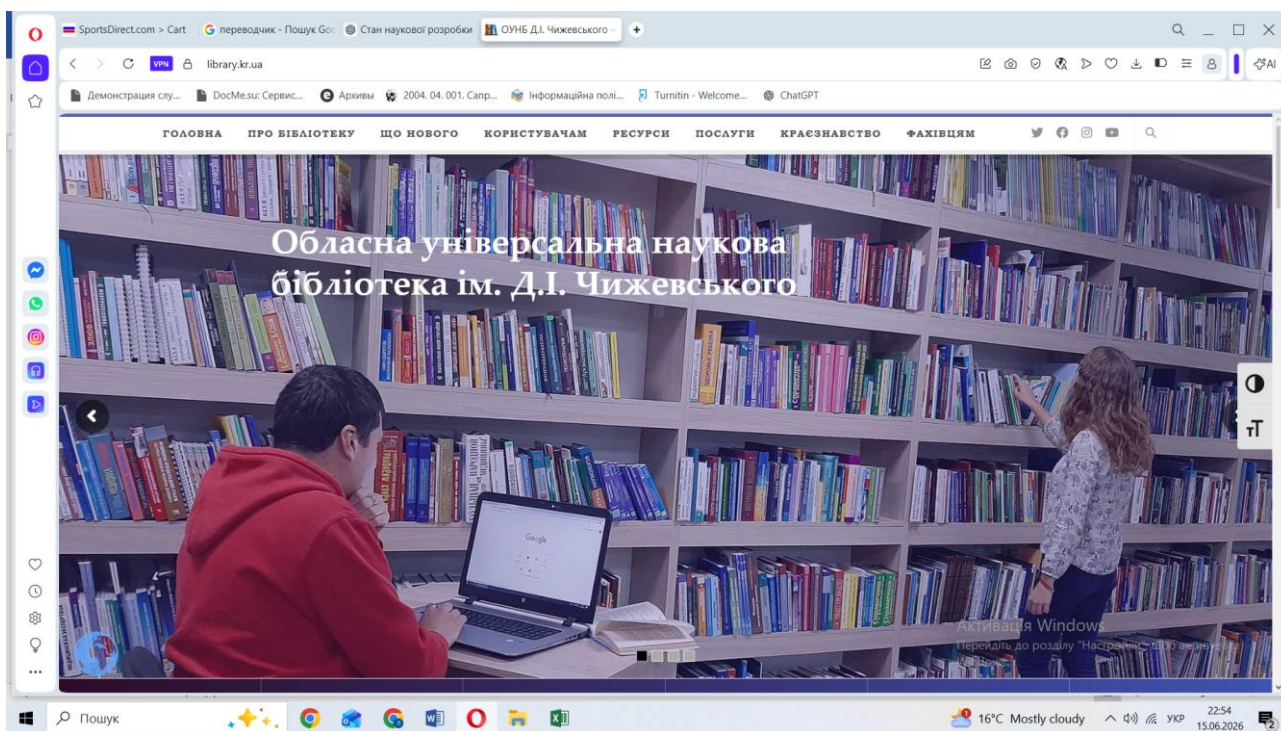

Рис.1.1. Голова сторінка офіційного сайту ОУНБ імені Д.Чижевського

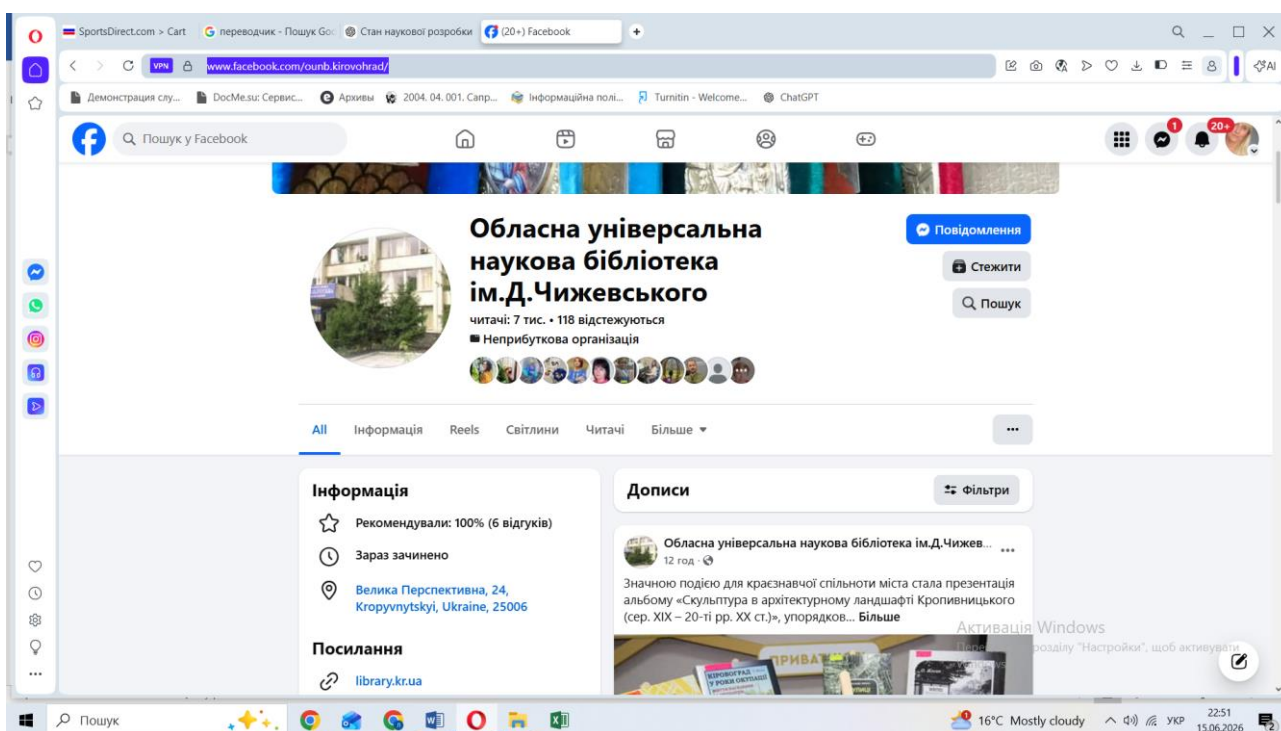

Рис.1.2. Сторінка ОУНБ імені Д.Чижевського у Фейсбуці

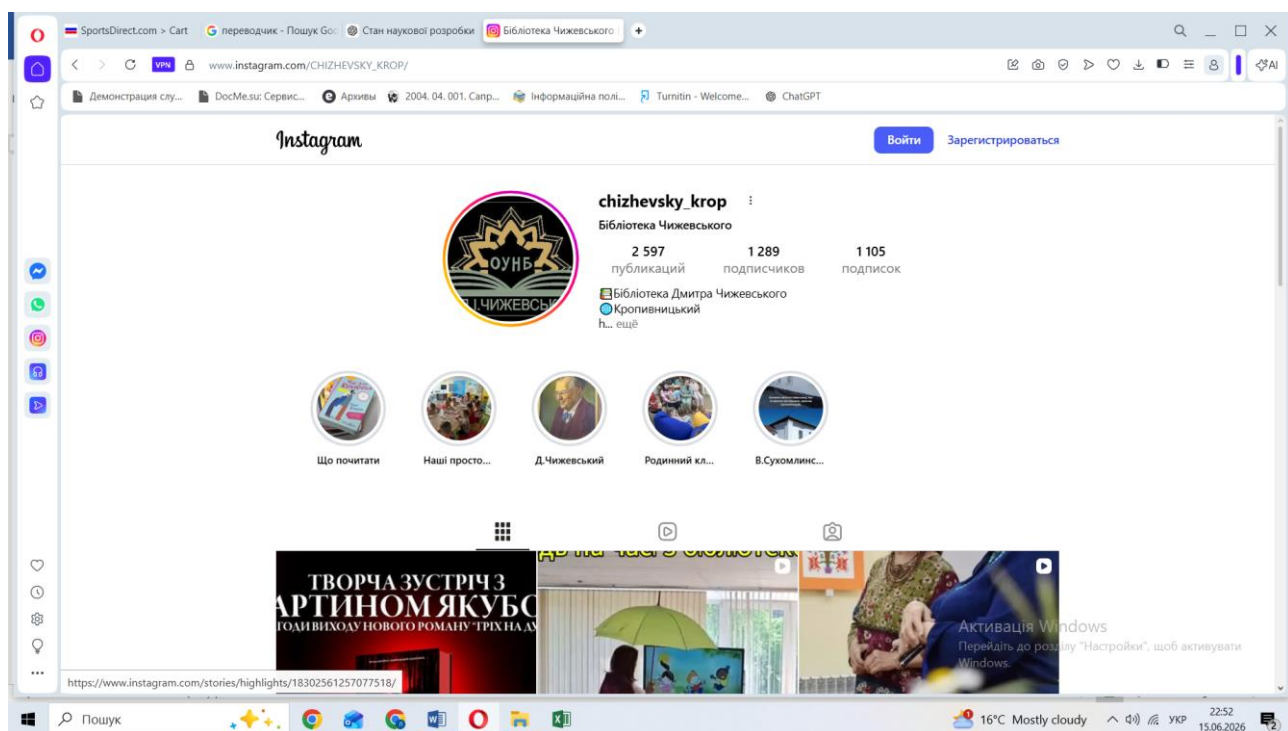

Рис.1.3. ОУНБ імені Д.Чижевського в Інстаграм

Названі вище джерела дозволяють проаналізувати реальний стан впровадження цифрових технологій, інноваційних проєктів та електронних сервісів у діяльності установи.

Окрему групу джерел становлять електронні ресурси та цифрові платформи, що відображають сучасний стан розвитку бібліотечної справи.

До них належать вебсайти бібліотек, електронні каталоги, цифрові колекції, відеолекції, онлайн-конференції та інші інформаційні ресурси. Вони є важливими для вивчення сучасних форм бібліотечного обслуговування та впровадження інноваційних технологій.

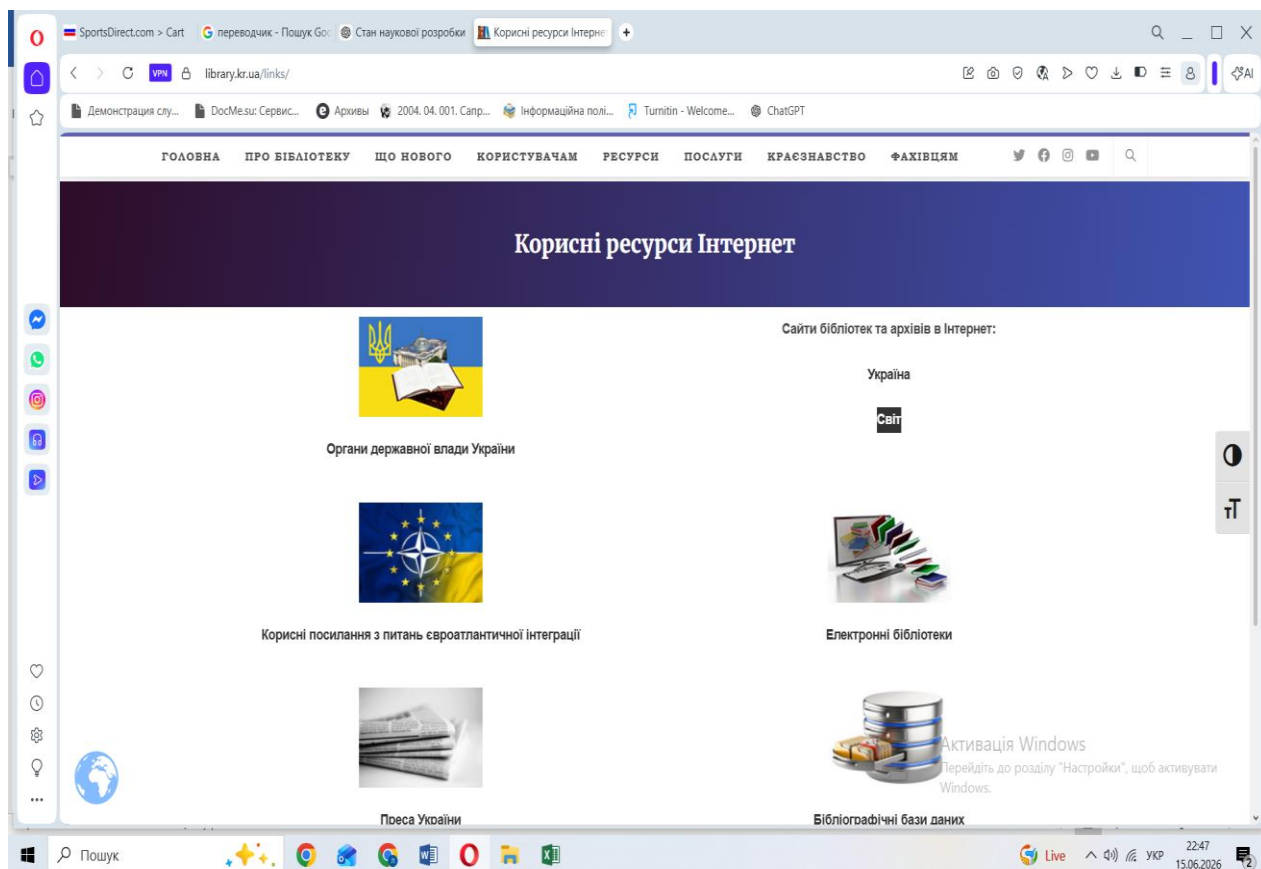

Рис.1.4. Корисні ресурси мережі Інтернет (інформація офіційного сайту ОУНБ імені Д.Чижевського)

Також використано матеріали науково-практичних конференцій, збірники статей, монографії та фахові періодичні видання, у яких висвітлюються актуальні проблеми бібліотекознавства, цифровізації та інформаційної діяльності бібліотек. Вони забезпечують наукове обґрунтування досліджуваної теми та дозволяють зіставити різні підходи до її вирішення.

Таким чином, джерельна база дослідження є багатокomпонентною та включає наукові, нормативні, практичні та електронні джерела, що забезпечує комплексний підхід до аналізу процесів модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації та дозволяє отримати об'єктивні результати дослідження.

1.3. Методологія та методи дослідження

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові принципи системності, об'єктивності, історизму та комплексного підходу до аналізу процесів модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації. Це дає змогу розглядати бібліотеку як складну соціокомунікаційну систему, що

функціонує в умовах постійних технологічних і суспільних змін та потребує впровадження інноваційних рішень для підвищення ефективності своєї діяльності.

У процесі дослідження застосовано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечують всебічний аналіз обраної проблематики. Історичний метод використано для вивчення етапів розвитку бібліотечної справи та становлення цифрових технологій у бібліотечній сфері. Він дозволяє простежити еволюцію бібліотеки від традиційної книгозбірні до сучасного інформаційного центру.

Системний метод дав змогу розглянути бібліотечну діяльність як цілісну структуру, що включає фонди, інформаційні ресурси, користувачів, технології та управлінські процеси. Завдяки цьому підходу визначено взаємозв'язки між різними компонентами бібліотечної системи в умовах цифровізації.

Порівняльний метод застосовано для аналізу сучасних підходів до цифрової трансформації бібліотек, а також для зіставлення традиційних і інноваційних форм бібліотечного обслуговування. Це дозволило виявити переваги впровадження цифрових технологій у бібліотечну практику.

Метод аналізу та синтезу використано для опрацювання наукових джерел, нормативних документів і практичного досвіду діяльності бібліотек. Аналіз дав змогу розкрити окремі складові процесу модернізації бібліотек, а синтез — узагальнити отримані результати та сформувати цілісне уявлення про досліджувану проблему.

Також застосовано метод узагальнення, який дозволив систематизувати результати досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців щодо цифровізації бібліотечної діяльності, інноваційних підходів та розвитку електронних сервісів.

Для вивчення практичної діяльності ОУНБ ім. Д. І. Чижевського використано метод контент-аналізу, зокрема аналіз офіційного вебсайту бібліотеки, звітної документації, публікацій у фахових виданнях та матеріалів соціальних мереж. Це дало можливість визначити основні напрями впровадження цифрових технологій у діяльність бібліотеки.

Метод спостереження та елементів описового аналізу застосовано для характеристики сучасного стану інноваційної діяльності бібліотеки та особливостей її функціонування в цифровому середовищі.

Таким чином, використаний комплекс методів дослідження забезпечує всебічне та об'єктивне вивчення процесів модернізації бібліотечної діяльності на засадах інновацій і дозволяє сформулювати науково обґрунтовані висновки щодо перспектив розвитку бібліотек в умовах цифровізації.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи здійснено комплексний аналіз теоретико-методологічних засад дослідження модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації. Визначено стан наукової розробки проблеми, охарактеризовано джерельну базу та обґрунтовано методи дослідження.

Аналіз історіографії засвідчив, що проблема цифрової трансформації бібліотек є однією з ключових у сучасному бібліотекознавстві. У працях вітчизняних дослідників розкриваються різні аспекти модернізації бібліотечної діяльності: впровадження інноваційних технологій, розвиток електронних сервісів, формування цифрових ресурсів, а також зміна соціокультурної ролі бібліотек у суспільстві (Денбновецький, 2022; Добровольська, Чередник, 2023; Копанєва, 2017; Горбань, Новальська, 2025). Водночас встановлено, що недостатньо висвітленим залишається регіональний досвід цифрової трансформації бібліотек, зокрема діяльність ОУНБ ім. Д. І. Чижевського.

Джерельна база дослідження є багатокомпонентною та охоплює наукові праці, нормативно-правові документи, матеріали фахових видань, електронні ресурси та практичні матеріали діяльності бібліотеки. Це забезпечує всебічність і комплексність аналізу досліджуваної проблеми та дозволяє поєднати теоретичні підходи з практичним досвідом впровадження інновацій у бібліотечну діяльність.

У процесі дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема історичний, системний, порівняльний, методи аналізу і синтезу, узагальнення, контент-аналіз та елементи спостереження. Їх

використання забезпечило об'єктивність, системність та наукову обґрунтованість результатів дослідження.

Таким чином, у першому розділі сформовано теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого вивчення процесів модернізації бібліотечної діяльності на засадах інновацій в умовах цифровізації, що дозволяє перейти до аналізу практичного досвіду ОУНБ ім. Д. І. Чижевського.

РОЗДІЛ 2

ІННОВАЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Сутність та основні напрями цифровізації бібліотечної сфери

Цифровізація є одним із провідних напрямів розвитку сучасного суспільства, що охоплює всі сфери людської діяльності, зокрема бібліотечну. Вона передбачає впровадження цифрових технологій у процеси створення, зберігання, обробки, пошуку та поширення інформації. Для бібліотек цифровізація стала важливим чинником модернізації, що сприяє підвищенню якості інформаційного обслуговування користувачів, розширенню спектра послуг та забезпеченню відкритого доступу до інформаційних ресурсів.

У бібліотечній сфері цифровізація означає комплексне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всі напрями діяльності установи. Вона охоплює не лише технічне переоснащення бібліотек, а й трансформацію традиційних форм роботи, розвиток електронних ресурсів, створення цифрового контенту та вдосконалення комунікації з користувачами. Завдяки цифровим технологіям бібліотеки поступово перетворюються з традиційних книгосховищ на сучасні інформаційні, освітні та культурні центри.

Цифровізація бібліотечної діяльності ґрунтується на принципах відкритості, доступності, оперативності та інтеграції інформаційних ресурсів. Вона сприяє розширенню можливостей користувачів щодо отримання інформації незалежно від місця їхнього перебування та часу звернення до бібліотеки. Важливим результатом цифрової трансформації є створення єдиного інформаційного простору, що забезпечує взаємодію бібліотек між собою та з іншими інформаційними установами.

Серед основних напрямів цифровізації бібліотечної сфери особливе місце посідає автоматизація бібліотечних процесів. Вона передбачає використання автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем для комплектування фондів, каталогізації документів, обліку користувачів, книговидачі та ведення статистичної звітності. Автоматизація дозволяє значно підвищити ефективність роботи бібліотеки та скоротити час на виконання рутинних операцій.

Дослідники Шевченко О. В., Спрінсян В. Г переконані, що ключову основу програмного забезпечення бібліотечної діяльності формують чотири автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи – «ІРБІС», «УФД / Бібліотека», ALEPH та LIBER (у випадку ОУНБ імені Д.Чижевського – ІРБІС). Таким чином, перехід бібліотек до нової моделі відкритих інформаційних систем у контексті освітньої та наукової сфери можливий лише за умови впровадження сучасних технологій. Сьогодні такі технології вже не є чимось недосяжним для традиційної бібліотечної практики, а виступають необхідною умовою її розвитку та реалізуються через використання автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем.

«Інтернет-технології значно розширюють можливості забезпечення користувачів доступом до електронних каталогів, баз даних, у тому числі зарубіжних, а також до повнотекстових і оцифрованих документів у цифровому форматі. Аналіз статистичних даних щодо діяльності бібліотек закладів вищої освіти свідчить про достатньо високий рівень впровадження та використання інтернет-технологій у бібліотечній практиці» (Шевченко, Спрінсян, 2022).

Наступним важливим напрямом є формування електронних каталогів і баз даних. Електронний каталог забезпечує швидкий та зручний пошук інформації про документи, що знаходяться у фондах бібліотеки. Використання електронних каталогів сприяє підвищенню доступності інформаційних ресурсів і створює умови для віддаленого обслуговування користувачів.

Одним із ключових напрямів цифровізації є оцифрування бібліотечних фондів та створення електронних бібліотек. Процес оцифрування дозволяє зберегти цінні документи, рідкісні видання, краєзнавчі матеріали та культурну спадщину, одночасно забезпечуючи широкий доступ до них через мережу Інтернет. Електронні колекції сприяють популяризації бібліотечних ресурсів та розширенню аудиторії користувачів.

Важливого значення набуває розвиток цифрових сервісів та онлайн-послуг. Сучасні бібліотеки пропонують користувачам електронну реєстрацію, віртуальні довідки, електронне замовлення документів, доступ до повнотекстових баз даних, онлайн-консультації, вебінари, віртуальні виставки та

інші інтерактивні сервіси. Такі послуги забезпечують безперервність бібліотечного обслуговування та відповідають потребам цифрового суспільства.

Ще одним напрямом цифровізації є активне використання вебсайтів та соціальних мереж для комунікації з користувачами. Завдяки цифровим платформам бібліотеки інформують громадськість про свою діяльність, популяризують фонди, організовують культурно-просвітницькі заходи та залучають нових відвідувачів. Соціальні мережі стали ефективним інструментом формування позитивного іміджу бібліотеки та розвитку взаємодії з громадою.

Сучасна цифровізація бібліотек також пов'язана з розвитком медіаграмотності та цифрової компетентності населення. Бібліотеки все частіше виконують функції освітніх центрів, організовуючи тренінги, курси та консультації з використання цифрових технологій, електронних сервісів та інформаційних ресурсів.

Цифровізація бібліотечної сфери характеризується також і певними викликами. Так, О.Наливайко зауважує, що «ключовим напрямом реалізації політики цифровізації бібліотек є технічне забезпечення комп'ютеризації традиційних бібліотечних технологічних процесів, необхідність створення форматів, сумісних з національними пристроями, що забезпечують правильне відображення та опрацювання даних. В умовах надшвидкого розвитку інформаційних і комп'ютерних технологій бібліотеки покликані активно використовувати інноваційні методи для підвищення ефективності інформаційної, інформаційно-аналітичної діяльності. Зростання ефективності управління фондами полягає в інтеграції інноваційних технологій (АБИС, RFID, ШІ-інструменти). Досвід імплементації інноваційних технологій роботи з електронними ресурсами та фондами дозволяє констатувати існування низки викликів щодо консервації й збереження цифрового контенту, придбання та доступності цифрових бібліотек, дотримання авторського права, дотримання стандартів опрацювання та каталогізації електронних ресурсів й компетентності персоналу. Оптимізація моделей інтеграції джерел наукової інформації, пов'язаних даних, цифрове кураторство є важливими компонентами створення наукових електронних бібліотек. Вибір та впровадження інтелектуального

аналізу даних і метаданих є ключовими складниками покращення доступу до наукових ресурсів та оптимізації інформаційного пошуку» (Наливайко, 2025).

Основні виклики цифровізації бібліотечної сфери узагальнено представлені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Виклики та напрями цифровізації бібліотечної сфери

Аспект цифровізації	Зміст / характеристика
Технічне забезпечення цифровізації	Комп'ютеризація традиційних бібліотечних процесів; модернізація інфраструктури; розвиток технічної бази
Формати та стандарти даних	Створення сумісних форматів для коректного відображення та опрацювання інформації; дотримання національних і міжнародних стандартів
Інноваційні технології	Використання АБІС, RFID-технологій, інструментів штучного інтелекту для підвищення ефективності роботи
Управління бібліотечними фондами	Оптимізація обліку, збереження та використання фондів за рахунок цифрових технологій
Інформаційно-аналітична діяльність	Посилення аналітичних функцій бібліотек через впровадження цифрових інструментів та інтелектуальних систем
Збереження цифрового контенту	Проблеми довготривалого зберігання електронних ресурсів та їх консервації
Доступність цифрових ресурсів	Розширення або обмеження доступу до цифрових бібліотек, ліцензійні питання
Авторське право	Необхідність дотримання прав інтелектуальної власності при роботі з електронними ресурсами
Стандартизація бібліотечних процесів	Уніфікація каталогізації, обробки та опису електронних ресурсів
Кадрове забезпечення	Потреба у підвищенні цифрових компетентностей персоналу
Інтеграція інформаційних ресурсів	Об'єднання джерел наукової інформації, розвиток пов'язаних даних

Цифрове кураторство	Організація та управління цифровими колекціями і ресурсами
Інтелектуальний аналіз даних	Використання метаданих і data mining для покращення пошуку та доступу до інформації

Отже, цифровізація бібліотечної сфери є багатограним процесом, що передбачає впровадження сучасних інформаційних технологій у всі напрями діяльності бібліотеки. Основними її напрямками є автоматизація бібліотечних процесів, створення електронних каталогів і баз даних, оцифрування фондів, розвиток електронних бібліотек, упровадження цифрових сервісів та онлайн-комунікацій. Реалізація цих напрямів сприяє модернізації бібліотек, підвищенню якості обслуговування користувачів та зміцненню ролі бібліотеки як важливого елемента інформаційного суспільства.

2.2. Інноваційна діяльність бібліотек як чинник їх модернізації

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства та цифрової трансформації всіх сфер життя інноваційна діяльність стає важливим чинником модернізації бібліотек. Постійне зростання обсягів інформації, зміна потреб користувачів та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовлюють необхідність впровадження нових підходів до організації бібліотечної роботи. Саме інновації забезпечують адаптацію бібліотек до нових суспільних викликів, сприяють підвищенню ефективності їх діяльності та зміцненню позицій як сучасних інформаційних центрів.

Поняття «інновація» у бібліотечній сфері розглядається як процес створення, впровадження та використання нових ідей, технологій, продуктів, послуг або форм організації роботи, спрямованих на вдосконалення діяльності бібліотеки та підвищення якості обслуговування користувачів. Інноваційна діяльність охоплює всі напрями функціонування бібліотечної установи – від управління та комплектування фондів до організації культурно-просвітницьких заходів і надання інформаційних послуг.

Модернізація бібліотек значною мірою пов'язана із впровадженням технологічних інновацій. Одним із найважливіших напрямів є автоматизація

бібліотечних процесів, яка передбачає використання сучасних програмних засобів для ведення електронних каталогів, обліку документів, реєстрації користувачів та організації книговидачі. Використання автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем дозволяє оптимізувати робочі процеси, підвищити продуктивність праці та забезпечити швидкий доступ до інформаційних ресурсів.

Любов Пугач переконана, що «організаційно-технічні рішення через модернізацію бібліотечних механізмів і впровадження нових дистанційних послуг є тим стимулом для оновлення процесів життєдіяльності бібліотеки, що максимально наблизить її до якісного й своєчасного надання послуг віддаленому користувачеві» (Пугач, 2022).

Рисунок 2.1 Інноваційна діяльність як чинник модернізації бібліотек

Суттєве значення для модернізації бібліотек має розвиток електронних ресурсів. Створення електронних бібліотек, цифрових архівів, тематичних баз даних і репозитаріїв відкриває нові можливості для збереження та поширення документної спадщини. Оцифрування бібліотечних фондів сприяє збереженню

рідкісних видань і водночас забезпечує широкий доступ до них незалежно від географічного місцезнаходження користувачів.

Інноваційна діяльність бібліотек також проявляється у впровадженні нових форм обслуговування користувачів. Сучасні бібліотеки пропонують електронну доставку документів, віртуальні довідкові служби, онлайн-консультації, дистанційний доступ до інформаційних ресурсів, електронну реєстрацію читачів та інші цифрові сервіси. Такі послуги сприяють підвищенню доступності бібліотечних ресурсів та забезпечують зручність взаємодії користувачів із бібліотекою.

Важливим напрямом інноваційної діяльності є використання сучасних комунікаційних технологій. Бібліотеки активно застосовують вебсайти, блоги, соціальні мережі, відеохостинги та інші цифрові платформи для інформування громадськості про свою діяльність, популяризації читання та просування інформаційних ресурсів. Завдяки цьому бібліотеки розширюють свою аудиторію, залучають нових користувачів і формують сучасний позитивний імідж.

Особливого значення набувають соціальні та організаційні інновації. Сучасні бібліотеки дедалі частіше виступають як багатофункціональні культурно-освітні центри, простори для навчання, творчості, комунікації та громадської активності. Вони реалізують освітні проекти, організовують тренінги з цифрової грамотності, майстер-класи, інтерактивні заходи, зустрічі з письменниками та представниками різних професійних спільнот. Такі форми роботи сприяють інтеграції бібліотеки в життя громади та підвищують її суспільну значущість.

Інноваційна діяльність також пов'язана з проектною та грантовою роботою бібліотек. Участь у міжнародних, національних та регіональних проектах дає можливість залучати додаткові ресурси для розвитку матеріально-технічної бази, удосконалення інформаційних послуг та підвищення кваліфікації працівників. Проектна діяльність сприяє впровадженню нових технологій і пошуку ефективних моделей функціонування бібліотек в умовах цифрового суспільства.

Не менш важливим чинником модернізації є розвиток професійної компетентності бібліотечних фахівців. Інноваційна діяльність потребує від працівників володіння цифровими навичками, уміння працювати з сучасними інформаційними ресурсами та технологіями, а також здатності до постійного професійного вдосконалення. Тому підвищення кваліфікації персоналу є необхідною умовою успішного впровадження інновацій.

Таким чином, інноваційна діяльність виступає одним із ключових чинників модернізації бібліотек. Вона охоплює технологічні, організаційні, соціальні та управлінські зміни, спрямовані на вдосконалення бібліотечної роботи та підвищення якості інформаційного обслуговування. Впровадження інновацій сприяє трансформації бібліотек у сучасні інформаційні, освітні та культурні центри, здатні ефективно функціонувати в умовах цифровізації суспільства.

2.3. Сучасні цифрові технології та сервіси в бібліотечному обслуговуванні користувачів

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво вплинув на діяльність сучасних бібліотек, зумовивши появу нових форм і методів обслуговування користувачів. У процесі цифрової трансформації бібліотеки поступово переходять від традиційних моделей роботи до комплексного використання цифрових технологій, що забезпечують оперативний доступ до інформації, розширюють можливості комунікації та сприяють підвищенню якості бібліотечних послуг. Сучасні цифрові технології стають невід'ємною складовою бібліотечного обслуговування, оскільки дозволяють задовольняти інформаційні потреби користувачів незалежно від їхнього місця перебування та часу звернення до бібліотеки.

Одним із найважливіших елементів цифрової інфраструктури бібліотеки є автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи. Вони забезпечують автоматизацію основних бібліотечних процесів, зокрема комплектування фондів, каталогізації документів, обліку користувачів, книговидачі та формування статистичної звітності. Використання таких систем підвищує

ефективність роботи бібліотеки та створює умови для надання сучасних електронних послуг.

Важливе місце серед цифрових технологій посідають електронні каталоги. Вони є засобом організації та пошуку інформації про документи, що зберігаються у фондах бібліотеки. На відміну від традиційних карткових каталогів, електронні каталоги забезпечують швидкий пошук за різними параметрами, доступність через мережу Інтернет та можливість дистанційного користування ресурсами бібліотеки. Завдяки цьому користувачі можуть оперативно отримувати необхідну інформацію про наявність документів та умови їх використання.

Одним із ключових напрямів цифровізації бібліотечного обслуговування є створення електронних бібліотек та цифрових колекцій. Такі ресурси містять оцифровані книги, періодичні видання, архівні документи, фотографії, аудіовізуальні матеріали та інші інформаційні ресурси. Електронні бібліотеки забезпечують цілодобовий доступ до документів, сприяють збереженню культурної спадщини та розширюють можливості використання інформаційних ресурсів широким колом користувачів.

Сучасні бібліотеки активно впроваджують онлайн-сервіси, що значно покращують якість обслуговування. До таких сервісів належать електронна реєстрація користувачів, електронне замовлення документів, продовження терміну користування літературою через Інтернет, електронна доставка документів, віртуальні довідкові служби та онлайн-консультації. Ці послуги дозволяють користувачам взаємодіяти з бібліотекою дистанційно та отримувати необхідну інформаційну підтримку без відвідування установи.

Важливим інструментом сучасного бібліотечного обслуговування є вебсайт бібліотеки. Він виконує функції інформаційного порталу, через який користувачі можуть ознайомитися з діяльністю установи, отримати доступ до електронних ресурсів, скористатися каталогами, переглянути новини та анонси заходів. Вебсайт також забезпечує інтеграцію різних електронних сервісів і створює єдине цифрове середовище для комунікації між бібліотекою та користувачами.

Значного поширення набули соціальні мережі як засіб комунікації та популяризації бібліотечних послуг. Використання платформ Facebook, Instagram, YouTube, Telegram та інших цифрових каналів дозволяє оперативно інформувати користувачів про нові надходження, культурні заходи, освітні проекти та інші події. Соціальні мережі сприяють формуванню активної читацької спільноти та залученню нових користувачів до бібліотеки.

Однією з інноваційних форм роботи є створення віртуальних книжкових виставок. Вони дозволяють презентувати бібліотечні фонди за допомогою мультимедійних технологій, поєднуючи текстову, графічну, аудіо- та відеоінформацію. Віртуальні виставки забезпечують широкий доступ до інформаційних ресурсів і можуть бути доступними для користувачів у будь-який час.

Сучасні бібліотеки також використовують технології дистанційного навчання та проведення онлайн-заходів. Вебінари, онлайн-лекції, віртуальні конференції, літературні зустрічі та інші інтерактивні формати сприяють розширенню освітньої функції бібліотек і дозволяють залучати до участі користувачів із різних регіонів.

Дослідниками Г.Колосковою та О.Кобелевим було розглянуто наявність/відсутність видів електронних інформаційних ресурсів і послуг бібліотек м. Дніпра, зауважимо, що ОУНБ ім. Д. І. Чижевського, подібно до Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, «пропонує віддаленим користувачам різноманітні види ін-формаційних ресурсів, продуктів і сервісів, залежно від запитів, а також свого типу, виду та призначення» (Колоскова& Кобелєв, 2022).

Таблиця 2.2.

Види електронних інформаційних ресурсів і послуг бібліотек
(ОУНБ ім. Д. І. Чижевського)

Електронна бібліотека	+
База даних	+
Електронна колекція	+
Електронний документ	+

Електронна копія документа / електронний еквівалент документа	+
Імідж-каталог	+
Електронний каталог	+
Корпоративний каталог	+
Вебсайт бібліотеки	+
Вебсторінка бібліотеки	+
База даних періодичних видань	+
Електронна читальна зала	+
Віртуальна довідка	+
Віртуальна виставка	+
Служба електронного доставляння документів (ЕДД)	+
Репозитарії / доступ до зовнішніх електронних ресурсів (ліцензійні БД, наукові колекції)	+

Перспективним напрямом розвитку цифрових технологій у бібліотеках є впровадження технологій штучного інтелекту, хмарних сервісів, мобільних застосунків та інструментів аналітики даних. Такі технології сприяють персоналізації інформаційних послуг, вдосконаленню пошукових механізмів та підвищенню ефективності управління бібліотечними ресурсами.

Отже, сучасні цифрові технології та сервіси є важливою складовою бібліотечного обслуговування користувачів. Вони забезпечують оперативний доступ до інформації, розширюють можливості дистанційної взаємодії, підвищують якість бібліотечних послуг та сприяють трансформації бібліотек у сучасні інформаційні, освітні та культурні центри. Використання цифрових технологій дозволяє бібліотекам ефективно відповідати на виклики інформаційного суспільства та задовольняти зростаючі потреби користувачів в умовах цифровізації.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз особливостей модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації дає підстави стверджувати, що сучасні бібліотеки перебувають у процесі активної трансформації, зумовленої розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та формуванням цифрового суспільства. Цифровізація стала одним із ключових чинників оновлення бібліотечної сфери, оскільки сприяє впровадженню нових форм організації роботи, розширенню спектра послуг та підвищенню доступності інформаційних ресурсів для користувачів.

Встановлено, що сутність цифровізації бібліотечної сфери полягає у комплексному впровадженні цифрових технологій у всі напрями діяльності бібліотек. Основними напрямками цього процесу є автоматизація бібліотечних процесів, створення електронних каталогів і баз даних, оцифрування фондів, розвиток електронних бібліотек, впровадження онлайн-сервісів та використання цифрових каналів комунікації з користувачами. Реалізація цих напрямів забезпечує формування сучасного інформаційного середовища та створює умови для ефективного функціонування бібліотек у цифрову епоху.

Дослідження показало, що інноваційна діяльність є важливим чинником модернізації бібліотек. Вона охоплює технологічні, організаційні, управлінські та соціокультурні зміни, спрямовані на вдосконалення бібліотечної роботи та адаптацію установ до нових суспільних потреб. Впровадження інновацій сприяє підвищенню ефективності бібліотечного обслуговування, розвитку нових послуг, зміцненню конкурентоспроможності бібліотек та їх інтеграції в сучасний інформаційний простір.

З'ясовано, що важливу роль у процесі модернізації відіграють сучасні цифрові технології та сервіси. Автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи, електронні каталоги, цифрові колекції, віртуальні виставки, дистанційні інформаційні послуги, вебсайти та соціальні мережі суттєво розширюють можливості бібліотек щодо задоволення інформаційних потреб користувачів. Водночас використання цифрових технологій сприяє розвитку

нових форм комунікації, підвищенню оперативності доступу до інформації та формуванню сучасного іміджу бібліотечних установ.

Таким чином, модернізація бібліотечної діяльності в умовах цифровізації є закономірним процесом розвитку бібліотек, спрямованим на їх адаптацію до вимог інформаційного суспільства. Її основою виступають цифровізація, інноваційна діяльність та впровадження сучасних цифрових технологій і сервісів. Саме ці чинники забезпечують трансформацію бібліотек із традиційних книгозбірень у багатофункціональні інформаційні, освітні та культурні центри, здатні ефективно задовольняти потреби користувачів у цифровому середовищі. Отримані теоретичні положення є підґрунтям для подальшого дослідження особливостей модернізації діяльності ОУНБ ім. Д. І. Чижевського та аналізу практичного досвіду впровадження інновацій у її роботі.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОУНБ ІМ. Д. І. ЧИЖЕВСЬКОГО НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙ

3.1. Загальна характеристика діяльності ОУНБ ім. Д.І.Чижевського

ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є провідним інформаційним, культурно-освітнім та науково-методичним центром Кіровоградської області. Бібліотека відіграє важливу роль у забезпеченні інформаційних потреб населення, сприяє розвитку освіти, науки, культури та збереженню історико-культурної спадщини регіону. Її діяльність спрямована на формування сучасного інформаційного середовища, впровадження інноваційних технологій та розширення доступу громадян до інформаційних ресурсів (Додаток А).

Історія бібліотеки бере свій початок наприкінці ХІХ століття. За роки існування вона пройшла тривалий шлях розвитку від громадської книгозбірні до сучасної універсальної наукової бібліотеки регіонального рівня. Важливе місце в історії установи посідає присвоєння їй імені видатного українського філософа, культуролога, літературознавця та славіста Дмитро Іванович Чижевський, що підкреслює її вагомий роль у культурному та науковому житті області.

Основною метою діяльності бібліотеки є забезпечення вільного доступу користувачів до інформації, знань та культурних надбань суспільства. Для реалізації цієї мети установа здійснює комплектування, облік, зберігання та популяризацію документних ресурсів, організовує інформаційне обслуговування різних категорій користувачів, а також бере участь у реалізації освітніх, культурних і просвітницьких проєктів.

Фонд бібліотеки є універсальним за змістом і містить книги, періодичні видання, довідкову літературу, електронні документи, краєзнавчі матеріали та інші види інформаційних ресурсів. Значну цінність становлять рідкісні та цінні видання, колекції місцевих авторів, документи з історії Кіровоградщини та матеріали краєзнавчого характеру. Формування фонду здійснюється відповідно до інформаційних потреб користувачів та сучасних тенденцій розвитку бібліотечної справи.

Таблиця 3.1

Структура ОУНБ ім. Д. І. Чижевського та основні напрями діяльності
підрозділів

Підрозділ	Основні функції
Сектор реєстрації читачів та контролю	Реєстрація та перереєстрація користувачів, надання довідкової інформації про послуги та правила користування бібліотекою.
Інформаційно-бібліографічний відділ	Довідково-бібліографічне обслуговування, ведення каталогів і баз даних, виконання бібліографічних довідок, проведення тренінгів з цифрової грамотності та електронного урядування.
Відділ абонементу	Видача літератури додому, обслуговування користувачів, організація виставок, презентацій, робота з особами з порушеннями зору.
Інтернет-центр	Надання доступу до Інтернету, проведення навчань з комп'ютерної грамотності, медіаосвіти та цифрових навичок.
Відділ мистецтв	Популяризація мистецьких ресурсів, організація виставок, концертів, творчих зустрічей, кіноклубу та майстер-класів.
Сектор обмінного фонду	Розподіл та обмін документами між бібліотеками області, формування резервного фонду видань.
Сектор «Інформаційно-туристичний центр»	Інформаційне забезпечення туристичної сфери, популяризація

	туристичних ресурсів області, проведення краєзнавчо-туристичних заходів.
Відділ формування фондів	Комплектування бібліотечного фонду друкованими та електронними виданнями, облік і збереження документів.
Відділ каталогізування	Систематизація та каталогізація документів, ведення електронних і традиційних каталогів, ретроконверсія каталогів.
Відділ документів з питань медицини та охорони здоров'я	Інформаційне забезпечення фахівців медичної галузі, організація тематичних заходів та доступ до спеціалізованих ресурсів.
Відділ документів із економічних, технічних та природничих наук	Надання інформації з економіки, техніки, природничих наук, організація виставок, конференцій, екологічних заходів.
Відділ документів іноземними мовами	Забезпечення доступу до документів іноземними мовами, робота центрів «Вікно в Америку», «MakerSpace», мовних клубів.
Відділ рідкісних та цінних видань	Зберігання та популяризація рідкісних документів, стародруків, рукописів і спеціальних колекцій.
Відділ інформаційних технологій та електронних ресурсів	Автоматизація бібліотечних процесів, підтримка вебсайту, оцифрування документів, розвиток електронної бібліотеки та цифрових сервісів.

Відділ обслуговування користувачів	Надання доступу до документів гуманітарного та суспільного профілю, організація культурно-просвітницьких заходів.
Відділ краєзнавства	Формування краєзнавчих ресурсів, ведення баз даних, популяризація історико-культурної спадщини регіону.
Науково-методичний відділ	Методичне забезпечення діяльності бібліотек області, проведення досліджень, підвищення кваліфікації бібліотечних працівників.
Відділ соціокультурної діяльності	Організація проєктної діяльності, маркетингових комунікацій, масових заходів та співпраця з громадськістю.
Відділ зберігання та реставрації бібліотечних фондів	Забезпечення збереження документів, реставрація видань, міжбібліотечний абонемент та обслуговування фондів.

Джерело: складено автором за матеріалами офіційного сайту ОУНБ ім. Д.І.Чижевського.

Структура ОУНБ ім. Д. І. Чижевського охоплює 18 відділів і секторів, діяльність яких спрямована на забезпечення повного циклу бібліотечно-інформаційного обслуговування. Поряд із традиційними функціями комплектування, каталогізації та збереження фондів, значна увага приділяється цифровізації бібліотечних процесів, розвитку електронних ресурсів, інформаційно-освітній діяльності та впровадженню інноваційних сервісів для користувачів. Це дозволяє бібліотеці виконувати функції сучасного регіонального інформаційного, освітнього та культурного центру.

Одним із пріоритетних напрямів діяльності бібліотеки є інформаційне обслуговування користувачів. Бібліотека надає доступ до традиційних та

електронних ресурсів, забезпечує довідково-бібліографічне обслуговування, проводить консультації з пошуку інформації та сприяє підвищенню інформаційної культури населення. Особлива увага приділяється впровадженню дистанційних форм обслуговування та розвитку цифрових сервісів.

Важливе місце у структурі діяльності бібліотеки займає науково-методична робота. Як головна бібліотека області, вона координує діяльність публічних бібліотек регіону, надає методичну допомогу бібліотечним працівникам, організовує професійні заходи, семінари, тренінги та конференції. Така діяльність сприяє підвищенню професійного рівня фахівців бібліотечної галузі та впровадженню сучасних стандартів роботи.

Суттєвим напрямом роботи бібліотеки є культурно-просвітницька діяльність. У бібліотеці регулярно проводяться книжкові презентації, творчі зустрічі, виставки, літературні вечори, наукові читання, тематичні акції та інші заходи, спрямовані на популяризацію книги, читання та національної культурної спадщини. Бібліотека активно співпрацює із закладами освіти, культурними установами, громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування.

У сучасних умовах особливого значення набуває цифровий розвиток бібліотеки. ОУНБ ім. Д. І. Чижевського активно впроваджує інформаційно-комунікаційні технології, розвиває власний вебсайт, електронний каталог, цифрові колекції та онлайн-сервіси. Використання соціальних мереж, віртуальних виставок, дистанційних заходів і електронних ресурсів сприяє розширенню аудиторії користувачів та підвищенню доступності бібліотечних послуг.

Електронний каталог ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є ключовим інформаційно-пошуковим ресурсом бібліотеки, що забезпечує доступ до бібліографічних записів на всі види документів фонду та виконує функцію основного інструмента навігації в бібліотечних ресурсах.

Е-каталог формується з 1997 року і постійно оновлюється за рахунок нових надходжень та ретроконверсії карткових каталогів у цифровий формат. Він

охоплює як традиційні друковані документи, так і електронні ресурси, що зберігаються в бібліотеці.

До складу електронного каталогу входять тематичні та типологічні бази даних, зокрема: база даних книг; аналітична база періодичних видань; документи відділу іноземної літератури; іноземна періодика; мультимедійні ресурси; краєзнавчі документи (Бібліотека Чижевського) та ін.

Електронний каталог ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є сучасною автоматизованою інформаційною системою, яка забезпечує комплексний доступ до бібліотечних ресурсів і є основою цифрової бібліотечної інфраструктури установи.

Цифрова бібліотека ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є складовою частиною електронних ресурсів бібліотеки та забезпечує віддалений доступ до оцифрованих документів, рідкісних видань, краєзнавчих матеріалів і наукових публікацій. Вона виконує функції збереження культурної спадщини та розширення доступу користувачів до інформаційних ресурсів у цифровому форматі.

Структура цифрової бібліотеки. Електронний ресурс організовано за кількома основними напрямками:

- Електронні тексти (оцифровані видання);
- Електронний музей книги;
- Авторські колекції;
- Краєзнавчі та історичні матеріали;
- Рідкісні та цінні видання.

Ресурси цифрової бібліотеки:

1. Авторські колекції

У цифровій бібліотеці представлено добірки творів і матеріалів окремих авторів.

Приклади:

- М. Грушевський;
- І. Франко;
- Т. Шевченко;

- П. Куліш;
- Д. Чижевський;
- Марко Кропивницький.

2. Краєзнавчі та історичні видання

Ресурс містить матеріали, пов'язані з історією та розвитком регіону.

Приклади:

- «Народное образование в Елисаветградском уезде» ;
- «Систематические сборники постановлений Елисаветградской думы» ;
- «Бібліотечна орбіта Кіровоградщини» (різні випуски) ;
- «Регіональні доповіді про стан довкілля Кіровоградської області».

3. Рідкісні та стародруки

Оцифровані історичні документи та видання XIX–XX ст.

Приклади:

- «Материалы для оценки земель Херсонской губернии» (1886) ;
- «Ежегодник Голоса Юга» (1913) ;
- «Киевская старина» (окремі випуски) ;
- історичні статистичні та адміністративні звіти.

4. Електронний музей книги

Окремий розділ, що містить:

- унікальні стародруки;
- факсимільні видання;
- колекції приватних бібліотек;
- рідкісні рукописи та мініатюри.

Цифрова бібліотека ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є сучасним інформаційним ресурсом, який поєднує функції архіву, наукової бази та культурного сховища, забезпечуючи доступ до різноманітних електронних колекцій і сприяючи розвитку цифрової бібліотечної інфраструктури.

Таким чином, ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є багатофункціональним інформаційним, культурним та освітнім центром регіону, який поєднує традиційні бібліотечні функції із сучасними цифровими технологіями. Її

діяльність спрямована на забезпечення інформаційних потреб суспільства, збереження культурної спадщини, підтримку освітніх і наукових процесів та впровадження інноваційних підходів до бібліотечного обслуговування. Саме тому бібліотека виступає важливим осередком модернізації бібліотечної справи в умовах цифровізації.

3.2. Інноваційні проєкти та цифрові сервіси бібліотеки

В умовах розвитку цифрового суспільства та стрімкого поширення інформаційно-комунікаційних технологій інноваційна діяльність є одним із пріоритетних напрямів роботи ОУНБ ім. Д. І. Чижевського. Бібліотека активно впроваджує сучасні технології, реалізує інноваційні проєкти та розвиває цифрові сервіси, спрямовані на підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів, розширення доступу до інформаційних ресурсів і зміцнення ролі бібліотеки як сучасного інформаційно-культурного центру регіону.

Цифрова трансформація ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є тривалим процесом модернізації бібліотечної діяльності, який розпочався ще наприкінці 1990-х рр. Одним із перших кроків стало впровадження автоматизованих технологій обробки документів та створення у 1997 р. електронного каталогу. Важливою подією стало також відкриття власного вебсайту у 1998 р., який належав до перших бібліотечних вебресурсів України. У 2021 р. сайт зазнав масштабного оновлення та перетворився на сучасну цифрову платформу, що об'єднує інформацію про діяльність бібліотеки, її ресурси, електронні сервіси, краєзнавчі проєкти та професійні матеріали для бібліотекарів.

Важливим інноваційним проєктом є розвиток вебресурсів бібліотеки. Офіційний сайт виконує функцію інтегрованого інформаційного порталу, через який користувачі можуть отримати доступ до електронного каталогу, віртуальних виставок, інформаційних ресурсів, новин та анонсів заходів. Вебсайт забезпечує комунікацію між бібліотекою та користувачами, а також сприяє популяризації її діяльності в цифровому середовищі.

Одним із важливих напрямів інноваційної діяльності бібліотеки є розвиток електронних інформаційних ресурсів. Для забезпечення оперативного доступу

до фондів створено та постійно вдосконалюється електронний каталог, який дає можливість здійснювати пошук документів за різними параметрами та отримувати інформацію про наявність необхідних видань. Електронний каталог є важливим інструментом дистанційного обслуговування користувачів і сприяє підвищенню ефективності пошуку інформації.

Значна увага приділяється формуванню цифрових колекцій та оцифруванню документної спадщини. Бібліотека здійснює роботу зі створення електронних ресурсів, які містять краєзнавчі матеріали, рідкісні видання, документи з історії Кіровоградщини та інші цінні інформаційні ресурси. Оцифрування фондів сприяє збереженню культурної спадщини регіону та забезпечує можливість віддаленого доступу до документів широкому колу користувачів. У цифровій бібліотеці представлено близько тисячі електронних об'єктів, серед яких краєзнавчі видання, біографічні матеріали, наукові праці та рідкісні документи. Особливе значення має Електронний музей книги, робота над яким розпочалася ще у 1998 р. У його фондах зберігаються цифрові копії стародруків, рукописів та інших цінних пам'яток, зокрема документів XV ст., що сприяє їхньому збереженню та популяризації.

Значний внесок у цифрову трансформацію роблять краєзнавчі електронні ресурси. Зокрема, створено інформаційний ресурс «Видатні особистості Кіровоградщини», який містить біографічні відомості про діячів науки, культури, мистецтва, політики та громадського життя, пов'язаних із регіоном. Також реалізовано низку мультимедійних проєктів, серед яких електронний архів Дмитра Чижевського, ресурс «Єлисаветградський абрис Якова Паученка», проєкт «Єлисаветградськими шляхами Кобзаря», електронні архіви родини Флоровських та історика Анатолія Пивовара.

Суттєвим елементом цифрової трансформації є використання соціальних мереж як інструменту комунікації та просування бібліотечних послуг. Бібліотека активно використовує сучасні цифрові платформи для інформування громадськості про свою діяльність, організації онлайн-заходів, презентації нових надходжень та популяризації читання. Соціальні мережі дозволяють оперативно взаємодіяти з користувачами та залучати до бібліотечного життя нові аудиторії.

Суттєве значення для модернізації бібліотечної діяльності має розвиток дистанційних форм обслуговування. Бібліотека активно використовує соціальні мережі, платформу Zoom та власний YouTube-канал для проведення вебінарів, конференцій, тренінгів і віртуальних виставок. Для віддалених користувачів функціонує сервіс «Запитай бібліотекаря», який дозволяє отримувати довідкову інформацію через Інтернет. Також впроваджено сервіс «Бібліотека в месенджерах», за допомогою якого користувачі можуть спілкуватися з бібліотекарями, продовжувати термін користування літературою та отримувати інформацію про бібліотечні заходи.

Одним із напрямів інноваційної діяльності бібліотеки є створення та проведення віртуальних книжкових виставок. Такі виставки поєднують текстові, графічні та мультимедійні матеріали, забезпечуючи дистанційний доступ до інформаційних ресурсів. Віртуальні виставки сприяють популяризації фондів бібліотеки та є ефективним засобом інформаційного супроводу культурних і суспільних подій.

На основі аналізу рубрики «Віртуальні книжкові виставки» ОУНБ ім. Д.І. Чижевського доцільно згрупувати виставки за тематичним змістом. Така класифікація дозволяє простежити основні напрями інформаційно-просвітницької діяльності бібліотеки.

Таблиця 3.2

Тематичні групи віртуальних книжкових виставок ОУНБ
ім. Д. І. Чижевського (на прикладі віртуальних виставок за 2025 рік)

Тематична група	Характеристика	Приклади виставок
Літературно-персоналістичні	Присвячені життю та творчості письменників, поетів, діячів культури	«Магія українського міфу» (до творчості Дарії Корній), виставки до ювілеїв українських та зарубіжних письменників

Історико-культурні	Висвітлюють історичні події, культурну спадщину України та світу	Виставки з історії України, пам'ятних дат, культурних явищ
Краєзнавчі	Розкривають історію, культуру та видатних особистостей Кіровоградщини	Виставки про діячів краю, регіональну культурну спадщину
Суспільно-політичні	Присвячені актуальним суспільним процесам, державотворенню, безпеці	«Інформаційні війни: сучасні аспекти», виставки з питань демократії та громадянського суспільства
Науково-освітні	Популяризують наукові знання, освіту, інновації та сучасні технології	Виставки з науки, освіти, цифрових технологій та медіаграмотності
Книгознавчі та бібліотекознавчі	Висвітлюють історію книги, книжкової культури та бібліотечної справи	«Факсимільні видання рукописів», виставки рідкісних і цінних видань
Мистецькі	Представляють літературу з образотворчого мистецтва, музики, театру та кіномистецтва	Тематичні виставки до мистецьких подій та ювілеїв діячів культури
Соціально-гуманітарні	Порушують питання психології, здоров'я, екології, сім'ї та суспільного розвитку	Виставки, присвячені здоровому способу життя, екологічній культурі, соціальним проблемам

Аналіз віртуальних книжкових виставок ОУНБ ім. Д. І. Чижевського свідчить, що їхня тематика є різноплановою та охоплює літературний, історичний, краєзнавчий, суспільно-політичний, науково-освітній і мистецький напрями. Найбільш поширеними є літературно-персоналістичні та суспільно значущі виставки, що відповідає сучасним тенденціям популяризації читання та інформаційно-просвітницької діяльності бібліотек.

Бібліотека активно реалізує освітні та соціокультурні проєкти, спрямовані на розвиток цифрової грамотності населення. Для різних категорій користувачів проводяться тренінги, консультації, вебінари та практичні заняття з використання цифрових технологій, електронних державних сервісів, інформаційних ресурсів та інтернет-комунікацій. Такі проєкти сприяють формуванню цифрових компетентностей громадян і підтримують процес цифрової трансформації суспільства. Важливою складовою модернізації є робота з дітьми та молоддю. У 2023 р. було створено освітній простір «ChromJunior», спрямований на розвиток цифрових навичок, медіаграмотності та основ програмування. Під час занять діти навчаються працювати із сервісом Scratch, створюють мультимедійні проєкти, презентації та відеоролики. Крім того, на базі бібліотеки працює клуб робототехніки, учасники якого опановують основи програмування, конструювання та інженерного мислення за допомогою наборів LEGO BOOST, Mindstorms EV3 та інших сучасних технологічних платформ.

Особлива увага приділяється цифровій освіті населення. На базі бібліотеки функціонує хаб цифрової освіти, який проводить тренінги з комп'ютерної грамотності та користування електронними послугами. Навчання орієнтоване насамперед на людей старшого віку, внутрішньо переміщених осіб, соціально вразливі категорії населення та громадян, які не мають достатнього рівня цифрових компетентностей. Крім групових занять, бібліотекарі надають індивідуальні консультації щодо користування цифровими технологіями.

Інноваційна діяльність бібліотеки також пов'язана із створенням сучасних публічних просторів для навчання, спілкування та творчої діяльності. У

бібліотеці функціонують майданчики для проведення культурно-просвітницьких заходів, дискусій, тренінгів та освітніх програм, що сприяє перетворенню бібліотеки на відкритий громадський простір.

Важливу роль у модернізації діяльності бібліотеки відіграє участь у міжнародних, національних та регіональних грантових програмах і партнерських проєктах. Співпраця з державними установами, закладами освіти, громадськими організаціями та міжнародними фондами дає змогу залучати додаткові ресурси для розвитку матеріально-технічної бази, оновлення комп'ютерного обладнання та впровадження нових форм бібліотечного обслуговування.

Важливим напрямом модернізації є впровадження сервісів електронного урядування. Завдяки цим послугам користувачі можуть отримувати доступ до державних електронних сервісів, замовляти довідки, записуватися до електронних черг, користуватися адміністративними послугами, створювати електронний підпис та працювати з цифровими документами. Таким чином бібліотека виконує функцію посередника між громадянами та цифровими сервісами держави.

Як зазначає Н.Андрейченко, цифрова трансформація ОУНБ ім. Д.І.Чижевського охоплює комплекс взаємопов'язаних напрямів: створення цифрових ресурсів, розвиток електронних каталогів і баз даних, впровадження сервісів електронного урядування, організацію цифрової освіти населення, підтримку інноваційних освітніх проєктів для дітей та розвиток дистанційного бібліотечного обслуговування. Це дозволяє бібліотеці успішно адаптуватися до сучасних викликів інформаційного суспільства та виконувати функції багатoproфільного інформаційно-освітнього центру (Андрейченко, 2023).

Рис.3.1. Інноваційні проекти та цифрові сервіси ОУНБ ім. Д. І.Чижевського як складова модернізації бібліотечної діяльності

Отже, інноваційні проекти та цифрові сервіси ОУНБ ім. Д. І. Чижевського є важливою складовою процесу модернізації бібліотечної діяльності. Розвиток електронних ресурсів, впровадження дистанційних форм обслуговування, використання цифрових технологій, реалізація освітніх проєктів і створення сучасного комунікаційного середовища сприяють підвищенню якості бібліотечних послуг та забезпечують відповідність діяльності бібліотеки вимогам цифрового суспільства. Досвід ОУНБ ім. Д. І. Чижевського свідчить про успішну адаптацію бібліотеки до сучасних викликів і підтверджує її роль як провідного інформаційного та культурного центру регіону.

3.3. Перспективи розвитку та напрями модернізації діяльності бібліотеки в умовах цифровізації

Сучасний етап розвитку бібліотечної сфери характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення діяльності бібліотек та пошуку нових форм взаємодії з користувачами. В умовах цифровізації бібліотеки вже не обмежуються виконанням традиційних функцій зі зберігання та надання документів, а перетворюються на багатфункціональні інформаційні, освітні та культурні центри. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває визначення перспектив

розвитку та основних напрямів модернізації діяльності ОУНБ ім. Д.І.Чижевського.

Однією з ключових перспектив розвитку бібліотеки є подальше вдосконалення цифрової інфраструктури. Це передбачає оновлення комп'ютерного обладнання, розширення технічних можливостей для роботи з електронними ресурсами, підвищення рівня інформаційної безпеки та впровадження сучасних програмних продуктів для автоматизації бібліотечних процесів. Розвиток технічної бази створюватиме умови для ефективного функціонування бібліотеки в цифровому середовищі та підвищення якості обслуговування користувачів.

Важливим напрямом удосконалення діяльності бібліотеки є розширення електронних ресурсів та цифрових колекцій. Перспективним завданням залишається продовження оцифрування документів, насамперед рідкісних і цінних видань, краєзнавчих матеріалів, архівних документів та інших інформаційних ресурсів, що мають культурну та історичну цінність. Формування цифрових колекцій сприятиме збереженню документної спадщини та забезпеченню широкого доступу до неї через мережу Інтернет.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку є вдосконалення дистанційного обслуговування користувачів. Сучасні інформаційні потреби суспільства вимагають розширення спектра онлайн-послуг, зокрема електронного замовлення документів, віртуальних консультацій, дистанційного доступу до баз даних та електронних ресурсів. Подальший розвиток цифрових сервісів сприятиме підвищенню доступності бібліотечних послуг для різних категорій населення, незалежно від місця проживання.

Перспективним напрямом модернізації є впровадження новітніх інформаційних технологій, зокрема елементів штучного інтелекту, хмарних сервісів, мобільних застосунків та цифрових платформ для взаємодії з користувачами. Використання таких технологій дозволить оптимізувати процеси пошуку інформації, персоналізувати обслуговування та підвищити ефективність управління бібліотечними ресурсами.

Значна увага має приділятися розвитку комунікаційної діяльності бібліотеки в цифровому середовищі. Важливим завданням є вдосконалення офіційного вебсайту, активне використання соціальних мереж, створення мультимедійного контенту та впровадження нових форм онлайн-комунікації з користувачами. Це сприятиме популяризації бібліотеки, розширенню її аудиторії та підвищенню рівня громадської довіри до бібліотечних установ.

Важливим чинником успішної цифрової трансформації є підвищення професійної компетентності бібліотечних працівників. Подальший розвиток бібліотеки потребує систематичного професійного навчання персоналу, оволодіння сучасними цифровими технологіями, навичками роботи з електронними ресурсами та цифровими сервісами. Підвищення кваліфікації працівників забезпечить ефективне впровадження інновацій та сприятиме розвитку нових напрямів діяльності бібліотеки.

Одним із перспективних напрямів є активізація проєктної та грантової діяльності. Участь у міжнародних, національних та регіональних програмах дозволяє залучати додаткові фінансові та матеріальні ресурси для реалізації інноваційних ініціатив. Співпраця з державними установами, закладами освіти, громадськими організаціями та міжнародними партнерами сприятиме розширенню можливостей бібліотеки та впровадженню передового досвіду у практичну діяльність.

Особливе значення має розвиток бібліотеки як центру цифрової освіти та соціальної інтеграції. Бібліотека може й надалі розширювати програми з підвищення цифрової грамотності населення, проводити навчальні курси, тренінги та консультації щодо використання електронних сервісів, цифрових технологій та інформаційних ресурсів. Така діяльність сприятиме формуванню цифрової культури громадян та підвищенню рівня їхньої інформаційної компетентності.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

ОУНБ ім. Д. І. ЧИЖЕВСЬКОГО – СУЧАСНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ, ОСВІТНІЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ

1. УДОСКОНАЛЕННЯ ЦИФРОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

- Оновлення комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення
- Розширення технічних можливостей для роботи з електронними ресурсами
- Підвищення рівня інформаційної безпеки та автоматизація процесів

2. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ ТА ЦИФРОВИХ КОЛЕКЦІЙ

- Оцифрування рідкісних і цінних видань, краєзнавчих та архівних матеріалів
- Формування тематичних цифрових колекцій
- Збереження документної спадщини та відкритий доступ через Інтернет

3. РОЗШИРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

- Електронне замовлення документів та віртуальні консультації
- Дистанційний доступ до баз даних та електронних ресурсів
- Підвищення доступності послуг для всіх категорій населення

4. ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

- Використання штучного інтелекту для пошуку та рекомендацій
- Хмарні сервіси, мобільні застосунки та цифрові платформи
- Оптимізація процесів та персоналізація обслуговування

5. РОЗВИТОК КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

- Удосконалення вебсайту та онлайн-сервісів
- Активне використання соціальних мереж
- Створення мультимедійного контенту та нових форм онлайн-комунікації

6. ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ

- Систематичне навчання та підвищення кваліфікації
- Оволодіння сучасними цифровими технологіями та сервісами
- Формування культури інновацій та безперервного розвитку

7. АКТИВІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ТА ГРАНТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- Участь у міжнародних, національних та регіональних програмах
- Залучення додаткових фінансових та матеріальних ресурсів
- Співпраця з партнерами та обмін передовим досвідом

8. БІБЛІОТЕКА ЯК ЦЕНТР ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

- Програми з підвищення цифрової грамотності
- Навчальні курси, тренінги, консультації з цифрових технологій
- Формування цифрової культури та інформаційної компетентності

РЕЗУЛЬТАТИ:

- Підвищення якості та доступності послуг
- Розширення аудиторії та зміцнення довіри
- Збереження культурної спадщини
- Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ –
ШЛЯХ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ БІБЛІОТЕКИ
ДЛЯ ЛЮДЕЙ, ЗНАТЬ ТА МАЙБУТЬОГО!**

Рис. 3.2. Напрямки модернізації діяльності ОУНБ імені Дмитра Чижевського

Принагідно зауважимо, що питання модернізації конкретної бібліотеки, особливо однієї із ключових у регіоні, обов'язковою умовою має вихід у регіональну площину. «Бібліотечно-інформаційний потенціал є потужним інтелектуальним ресурсом у системі цифрового складника інформаційного потенціалу міста й регіону та виконує вагомую функцію у забезпеченні інформаційних потреб користувачів» (Колоскова &Кобелєв, 2022). Дослідники виділяють такі стратегічні напрями оптимізації бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації :

- «створення регіональної системи інформаційних ресурсів бібліотек;
- розвиток інформаційної інфраструктури регіону;
- розроблення комплексу заходів та організаційно-технологічних засобів, що надасть можливість вводити інформаційні ресурси в активний суспільний обіг;
- створення корпоративних об'єднань бібліотек із метою залучення книгозбірень музеїв, архівів до формування спільних інформаційних ресурсів регіону на основі застосування технологій проєктного, інноваційного й інформаційного менеджменту;
- забезпечення організаційно-функціональної, технологічної єдності бібліотек на базі використання інноваційних цифрових платформ;
- налагодження стійких зв'язків з органами місцевого самоврядування в напрямі реалізації програм сталого соціокультурного розвитку регіону» (Колоскова&Кобелєв, 2022).

Водночас із перспективами розвитку та модернізації діяльності бібліотеки в умовах цифровізації «наявна низка системних проблем, пов'язаних із фінансуванням, нерівномірністю розвитку, кадровим забезпеченням і безпековими викликами, посиленими війною. Подолання зазначених перешкод потребує розроблення та реалізації комплексної державної стратегії цифрової трансформації бібліотек, яка передбачає стабільне фінансування, оновлення нормативної бази, розвиток партнерства між бібліотеками, владою, освітніми установами та ІТ-сектором, а також системне підвищення кваліфікації бібліотекарів» (Новальська, 2025).

Нагально необхідним наразі вважаємо також «поглиблений аналіз механізмів для усунення викликів, пов'язаних з цифровізацією бібліотечної діяльності, передусім щодо стандартизації процесів збереження і доступності інформаційних ресурсів» (Наливайко, 2025).

Системні проблеми та напрями їх подолання в умовах цифровізації бібліотек узагальнено представлено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Група аспектів	Зміст проблем / викликів	Шляхи подолання / напрями вирішення
Фінансове забезпечення	Недостатнє та нестабільне фінансування процесів цифровізації бібліотек	Запровадження стабільного державного фінансування, цільових програм підтримки
Рівень розвитку бібліотек	Нерівномірність цифрового розвитку бібліотечних установ	Формування єдиної стратегії цифрової трансформації, вирівнювання ресурсних можливостей
Кадрове забезпечення	Дефіцит цифрових компетентностей у бібліотечного персоналу	Системне підвищення кваліфікації, навчання сучасним ІКТ та цифровим технологіям
Безпекові виклики	Посилення ризиків у зв'язку з війною та загальною нестабільністю	Розвиток цифрової безпеки, резервного копіювання та захисту даних
Нормативно-правова база	Застарілі або недостатньо адаптовані нормативні документи	Оновлення законодавства у сфері бібліотечної та цифрової діяльності
Міжінституційна взаємодія	Недостатній рівень співпраці між бібліотеками, владою, ЗВО та ІТ-сектором	Розвиток партнерств і мережевої взаємодії між установами
Стандартизація процесів	Відсутність уніфікованих підходів до збереження та доступу до цифрових ресурсів	Розроблення та впровадження єдиних стандартів збереження, каталогізації та доступності інформації
Аналітичні виклики	Недостатній аналіз механізмів подолання проблем цифровізації	Поглиблені дослідження цифрових процесів і управлінських моделей

Отже, перспективи розвитку ОУНБ ім. Д. І. Чижевського безпосередньо пов'язані з подальшою цифровою трансформацією її діяльності. Основними напрямами вдосконалення є модернізація технічної бази, розвиток електронних ресурсів, розширення цифрових сервісів, впровадження інноваційних технологій, підвищення професійної компетентності працівників та активізація проєктної діяльності. Реалізація цих напрямів сприятиме зміцненню позицій бібліотеки як сучасного інформаційного, освітнього та культурного центру,

здатного ефективно функціонувати в умовах цифрового суспільства та задовольняти зростаючі потреби користувачів.

Висновки до розділу 3

У результаті дослідження особливостей модернізації діяльності ОУНБ ім. Д. І. Чижевського встановлено, що бібліотека є провідним інформаційним, культурно-освітнім і науково-методичним центром Кіровоградської області, який активно адаптується до сучасних викликів цифрового суспільства. Її діяльність спрямована на забезпечення вільного доступу до інформації, розвиток інформаційних ресурсів, впровадження інноваційних технологій та підвищення якості бібліотечного обслуговування користувачів.

З'ясовано, що важливою складовою модернізації бібліотеки є впровадження інноваційних проєктів і цифрових сервісів. Бібліотека активно розвиває електронний каталог, удосконалює власні вебресурси, створює цифрові колекції та віртуальні виставки, використовує соціальні мережі для комунікації з користувачами та забезпечує доступ до електронних інформаційних ресурсів. Упровадження сучасних цифрових технологій сприяє підвищенню оперативності обслуговування, розширенню можливостей дистанційного доступу до інформації та залученню нових категорій користувачів.

Дослідження показало, що важливим напрямом інноваційної діяльності бібліотеки є реалізація освітніх, соціокультурних та інформаційних проєктів, спрямованих на розвиток цифрової грамотності населення, популяризацію читання та підтримку культурного розвитку громади. Участь у грантових програмах і партнерських ініціативах сприяє зміцненню матеріально-технічної бази установи та створює додаткові можливості для впровадження інновацій.

Встановлено, що перспективи подальшого розвитку бібліотеки пов'язані з розширенням цифрових ресурсів і сервісів, продовженням процесів оцифрування фондів, модернізацією технічної інфраструктури та впровадженням новітніх інформаційних технологій. Особливого значення набувають розвиток дистанційного обслуговування користувачів,

удосконалення комунікаційної діяльності в цифровому середовищі та підвищення професійної компетентності бібліотечних працівників.

Таким чином, модернізація діяльності ОУНБ ім. Д. І. Чижевського здійснюється на засадах комплексного впровадження інновацій та цифрових технологій, що забезпечує трансформацію бібліотеки в сучасний багатофункціональний інформаційний центр. Практичний досвід бібліотеки свідчить про ефективність використання інноваційних підходів у бібліотечній діяльності та підтверджує її важливу роль у розвитку інформаційного суспільства, культурного середовища й цифрової освіти регіону. Отримані результати дають підстави стверджувати, що подальша цифрова трансформація та інноваційний розвиток є необхідними умовами зміцнення позицій бібліотеки та підвищення її суспільної значущості в сучасних умовах.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання дипломної роботи здійснено комплексне дослідження теоретичних, методологічних і практичних аспектів модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації. Отримані результати дозволили узагальнити сучасні наукові підходи до трансформації бібліотечної сфери, визначити ключові тенденції її розвитку, а також окреслити перспективні напрями подальшого вдосконалення бібліотечних установ у контексті інформаційного суспільства.

У першому розділі роботи проаналізовано стан наукової розробки проблеми модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації. Встановлено, що дана проблематика є міждисциплінарною та активно досліджується у межах бібліотекознавства, інформаційної науки, соціальних комунікацій та цифрових гуманітарних студій. Виявлено, що у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників значна увага приділяється питанням цифрової трансформації бібліотек, впровадженню інноваційних технологій, формуванню електронних ресурсів та розвитку нових моделей бібліотечного обслуговування. Водночас існує певна термінологічна неоднозначність щодо визначення понять «цифровізація бібліотечної діяльності», «інноваційна бібліотека» та «електронні бібліотечні сервіси», що потребує подальшого теоретичного уточнення та систематизації.

Окремо розглянуто джерельну базу дослідження, яка є достатньо різноманітною та включає законодавчі й нормативно-правові акти, державні програми розвитку культури та інформаційної сфери, наукові монографії, статті, аналітичні звіти бібліотечних установ, а також електронні ресурси та офіційні вебсайти бібліотек. Така джерельна база забезпечила комплексність та об'єктивність дослідження. Методологічна основа роботи сформована на принципах системності, об'єктивності, історизму та комплексного підходу. У процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, порівняльний метод, структурно-функціональний підхід, узагальнення та систематизація, що дало змогу всебічно розглянути досліджувану проблему.

У другому розділі розкрито сутність інноваційних і цифрових трансформацій бібліотечної діяльності. Встановлено, що цифровізація бібліотечної сфери є закономірним етапом розвитку інформаційного суспільства, який передбачає не лише впровадження технічних засобів, але й глибоку перебудову організаційних процесів, форм і методів роботи бібліотек. Вона охоплює автоматизацію бібліотечних процесів, створення цифрових колекцій, формування електронних каталогів, розвиток віддаленого доступу до інформаційних ресурсів, а також впровадження інтерактивних сервісів для користувачів.

Доведено, що інноваційна діяльність бібліотек виступає ключовим чинником їх модернізації, оскільки сприяє підвищенню ефективності інформаційного обслуговування, розширенню спектра послуг та підвищенню соціальної значущості бібліотек як сучасних інформаційних центрів. Особливе значення мають цифрові технології, серед яких системи автоматизованого бібліотечного менеджменту, електронні бібліотеки, хмарні технології, цифрові архіви, вебпортали та соціальні медіаресурси, що забезпечують комунікацію з користувачами. Виявлено, що впровадження таких технологій змінює традиційну модель бібліотечного обслуговування, роблячи її більш відкритою, гнучкою та орієнтованою на потреби користувача.

У третьому розділі досліджено особливості модернізації діяльності ОУНБ ім. Д. І. Чижевського на засадах інновацій. Встановлено, що бібліотека є одним із провідних регіональних інформаційних центрів, який активно впроваджує сучасні цифрові технології у свою діяльність. Проаналізовано, що установою реалізовано низку інноваційних проєктів, спрямованих на розширення доступу користувачів до інформаційних ресурсів, зокрема розвиток електронного каталогу, створення цифрових колекцій краєзнавчих матеріалів, впровадження віртуальних виставок, онлайн-консультацій та дистанційних бібліотечних послуг.

Водночас встановлено, що, незважаючи на досягнутий рівень цифровізації, існують певні напрями для подальшого вдосконалення діяльності бібліотеки. Серед них: необхідність оновлення матеріально-технічної бази, розширення

цифрових ресурсів, удосконалення користувацьких онлайн-платформ, підвищення рівня інтеграції з національними та міжнародними бібліотечними системами, а також посилення підготовки персоналу в сфері цифрових компетентностей. Окремо підкреслено перспективність впровадження технологій штучного інтелекту, автоматизованих рекомендаційних систем та розширення інтерактивної взаємодії з користувачами.

Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що модернізація бібліотечної діяльності в умовах цифровізації є складним і багатовимірним процесом, який охоплює технологічні, організаційні, управлінські та соціокультурні зміни. Сучасна бібліотека поступово трансформується з традиційного сховища документів у багатофункціональний інформаційно-комунікаційний центр, який забезпечує вільний і рівний доступ до знань, сприяє розвитку освіти, науки та культури.

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують актуальність теми та демонструють, що подальший розвиток бібліотек безпосередньо залежить від рівня їх цифрової трансформації, інноваційної активності та здатності адаптуватися до потреб сучасного інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Андрійченко Н. Використання діджитал-технологій для проведення інформаційно-просвітницьких тренінгових заходів із цифровізації освіти в Обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Д. І. Чижевського // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини. Кропивницький, 2024. С. 78-82.
2. Андрійченко Н. Цифрова трансформація бібліотеки (виступ на I-му щорічному обласному форумі з цифрової трансформації Кіровоградщини «CentralUkrainianDigitalEvent» // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини. Кропивницький, 2023. С. 28-32.
3. Барабаш В., Глебова Л., Коломієць О. Інноваційні трансформації бібліотек закладів вищої освіти // Society. Document. Communication. 2023. Вип. 19. С. 10-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cdk_2023_19_3 (дата звернення: 09.04.2026).
4. Бутко Л.В., Василенко Д.П., Саранча В.І. Соціокультурна діяльність бібліотеки в умовах її цифровізації // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 1. – С. 19-26.
5. Волкова С. Застосування сервісів Google для проведення віртуальних екскурсій як сучасної форми бібліотечної роботи // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини. Кропивницький, 2024. С. 82-85.
6. Волкова С. Підвищення цифрової компетенції громадян як умова формування цифрової грамотності Підвищення цифрової компетенції громадян як умова формування цифрової грамотності // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини. Кропивницький, 2023. С. 32-36.
7. Головач Н. М. Використання технологій штучного інтелекту в діяльності бібліотек України // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2026. № 2. С. 48–54.
8. Горбань Ю. І., Куліш Ю. О., Каракоз О. О. Бібліотеки в контексті концепції «економіки вражень» // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2026. № 2. С. 29–37.

9. Горбань Ю., Новальська Т. Цифрова трансформація публічних бібліотек України: сучасний стан, виклики та перспективи // Вісн. Кн. палати. 2025. № 12. С. 10–16 URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/354940> (дата звернення: 09.04.2026).

10. Гранчак Т. Бібліотечно-інформаційна діяльність і медіаграмотність // Вісник Книжкової палати. 2018. № 3. С. 40–43.

11. Грищенко С.В., Ілішова О.М., Єфімов Д.В., Макогончук Н.В. Проблема національно-патріотичного виховання // Інноваційна педагогіка. 2022. Вип. 44. Т. 1. С. 119–123.

12. Гуменчук А.В. Вища бібліотечно-інформаційна освіта: еволюційні трансформації та закономірності розвитку : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. 284 с.

13. Денбовецький С. О. Цифрова трансформація українських бібліотек в умовах глобалізаційних перетворень // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 1. С. 26–33.

14. Добровольська В. В., Пугач Л. Ю. Цифрові сервіси в бібліотечному обслуговуванні користувачів: сучасні практики та перспективи впровадження в публічних бібліотеках Львівщини // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2026. № 2. С. 6–13.

15. Добровольська В. В., Чередник Л. А. Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 1. С. 5-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2023_1_3 (дата звернення: 09.04.2026).

16. Валентина Животовська: Бібліотека Чижевського – це більше ніж бібліотека! // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини. Кропивницький, 2023. С. 5-9.

17. Загуменна В. Перспективи застосування імерсивних технологій у діяльності бібліотек України // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2024. № 14. С. 66—75. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.14.2024.318314> (дата звернення: 09.04.2026).

18. Колоскова Г., Кобєлев О. Формування бібліотечно-інформаційного потенціалу регіону в умовах цифровізації // Г. Колоскова, О. Кобєлев. Вісник

Книжкової палати. 2022. № 5. С. 33-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2022_5_8 (дата звернення: 09.04.2026).

19. Копанєва В. О. Розвиток бібліотеки в цифровому середовищі. Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього : матеріали наук.-практ. конф. (до 110-ї річниці заснування ВОУНБ ім. К. А. Тімірязєва). 12 верес. 2017 р., Вінниця / Вінницька обласна універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва. Вінниця, 2017. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/news/Nauk_biblioteka/Kopanieva_Rozvytok_bi_blioteki_v_cyrovomu_seredovyshhi.pdf (дата звернення: 24.05.2026).

20. Кузьменко О.І., Загуменна В.В. Трансформація та розширення функцій бібліотек у сучасному цифровому просторі // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 3. С. 38–44. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/Akademiia/Vydannia/Bibliotekoznavstvo_3_21_DOI.pdf (дата звернення 08.04.2026).

21. Куліш Ю. О. Особливості цифрового середовища університетських бібліотек на сучасному етапі // Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук. 2023. Вип. 11. С.10–20. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/282651> (дата звернення: 09.04.2026).

22. Левченко Н. Електронні ресурси бібліотеки в інформаційному забезпеченні навчального процесу. Вісник Книжкової палати. 2018. № 10. С. 27–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2018_10_7 (дата звернення: 09.04.2026).

23. Літвак О. Штучний інтелект на допомогу бібліотекарю. Запоріж. обл. універс. наук. б-ка. // Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека. 2024. URL: https://zounb.zp.ua/resource/zaporizkyykray/zaporizhzhyaibibliotechne/fahovao_svita/ (дата звернення: 09.04.2026).

24. Матвієнко О. В., Цивін М. Н.. Поліпарадигмальність як системна характеристика сучасного бібліотекознавства // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2026. № 2. С. 22–28.

25. Мацей О., Молчанова С., Роль професійної освіти та самоосвіти в адаптації сучасного бібліотекаря до викликів цифрової епохи // Бібліотеки в

сучасному світі науки та культури : зб. наук. пр. II Всеукр. наук.-практ. онлайнконф., м. Хмельницький–м. Кам'янець-Подільський, 16 трав. 2024 р. Кам'янець-Подільський, 2024. С. 74–82. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/handle/123456789/13408> (дата звернення 08.04.2026).

26. Мелешко В. В. Впровадження цифрових технологій у бібліотечну діяльність: досвід обласного марафону «Цифровий всесвіт шкільних бібліотек» // Наша шк.: наук.-практ. студії. 2024. № 4. С. 42-46. URL: <http://nashasholadoi.oano.od.ua/article/view/327852/317687> (дата звернення: 09.04.2026).

27. Мудроха В. О., Демчук Н. Р. Соціокультурний прос-тір сучасної наукової бібліотеки: стратегії оновлення та досвід Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2026. № 2. С. 38–47.

28. Наконечна М. Формування бібліотечних фондів сучасних дитячих бібліотек: новітні та традиційні аспекти // Б-ка у форматі Д. 2022. № 1. С.11-14. URL: <https://chl.kiev.ua/d0/Content/pdf/129.pdf> (дата звернення: 09.04.2026).

29. Наливайко О.О. Політика цифровізації бібліотеки: тенденції і напрями впровадження // Вісник ХДАК. 2025. Вип. 67. С.95 – 111.

30. Новальська, Т., Бойчук, Н. Публічні бібліотеки як інституції історичної пам'яті українського народу // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2024. №13. С.222–232.

31. Оцифрування архівних, музейних, бібліотечних фондів задля збереження культурної спадщини. Ун-т менеджменту освіти. 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Dq67tEHoedU&t=194s> (дата звернення: 09.04.2026).

32. Охріменко М. Ядро фонду публічних бібліотек територіальних громад Кіровоградської області. // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини.. Кропивницький, 2022. С. 40-45. URL: <https://library.kr.ua/wp-content/uploads/2023/06/orbita14.pdf> (дата звернення: 09.04.2026).

33. Оцифрування книг: бібліотеки і закон. Б-ка Укр. католиц. ун-ту // YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WRko3sOdZa8> (дата звернення: 09.04.2026).

34. Павленко Т. С., Освітнянські бібліотеки як центр інформаційнокомунікаційної підтримки в реаліях сьогодення // Наук.-пед. студії наук. журн. 2024. Вип. 8.С. 271–282. URL: <https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/NPS-2024-8.pdf> (Дата звернення: 09.04.2026).

35. Павленко Т. С., Упровадження цифрових ресурсів у роботу освітнянських бібліотек: виклики та можливості. // Вісн. Кн. палати. 2024. № 11. С. 34–41. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/320530> (дата звернення: 09.04.2026).

36. Потіха О.Б. Соціокомунікаційна діяльність бібліотек в реаліях війни // Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності: збірник матеріалів III Міжнародної науковопрактичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.). Ірпінь, 2023. С. 52-55.

37. Прокопович Л., Веремчук О. Соціальні медіа як ефективний канал професійної комунікації фахівців публічних бібліотек // Цифрова платформа: інформ. технології в соціокультур. сфері. 2024. № 1. С.159-170. URL:<http://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/307019> (дата звернення: 09.04.2026).

38. Проценко О., Чубіна Т., Дмитренко М. Етика та інформаційна етика у комунікативному просторі сучасного суспільства // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Вип. 44. С. 98–104.

39. Пугач Л. Ю. Перспективи інноваційних змін у бібліо-течній діяльності: погляди вітчизняних вчених // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 2. С. 14–20.

40. Ржеуський А., Кунанець Н., Малиновський О. Безкоштовні веб-сервіси для створення бібліотечних мультимедійних продуктів: порівняльний аналіз // Бібл. вісн. 2017. №1. С17–26. URL: file:///C:/Users/tetan/Downloads/bv_2017_1_5.pdf (дата звернення 08.04.2026).

41. Ржеуський, А. В., Кунанець Н. Порівняльний аналіз електронних інформаційних ресурсів бібліотек педагогічних університетів України. // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2022. С. 169-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2022_66_14 (дата звернення: 09.04.2026).

42. Румик Д. Цифрова модернізація публічних бібліотек України через призму медіасередовища: досвід та перспективи // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2025. № 15. С. 100–110. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335081> (дата звернення: 09.04.2026).

43. Салата Г. В. Тенденції і розвиток бібліотек у цифровому середовищі. // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків. ХДАК, 2022. Вип. 61. С. 30–39. URL :<http://vkhsac.in.ua/article/view/261375> (дата звернення: 09.04.2026).

44. Самохіна Ж., Пелюховська І. Системні трансформації бібліотечно-інформаційних процесів / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2022. С. 196-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2022_66_16. (дата звернення: 09.04.2026).

45. Сенченко М. І., Костенко Л., Копанєва В. Розвиток бібліотечно-інформаційних систем в умовах цифрової трансформації України // Вісн. Кн. палати. 2022. № 1. С.16-22. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/261513> (дата звернення: 09.04.2026).

46. Сокур О.Л., Клименко О.З. Інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотечної мережі Національної академії наук України в системі наукових комунікацій. монографія. Київ : НБУВ, 2022. – 244 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004724> (дата звернення 08.04.2026).

47. Терентьев С. О. Електронні ресурси в системі комунікацій публічних бібліотек України // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 2. С. 21-26. URL: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/263807> (дата звернення: 09.04.2026).

48. Трачук Л., Смоляр І. Веб-технології в технологічному процесі обслуговування користувачів бібліотек // Вісн. Кн. палати. 2016. № 2. С. 23–26.

49. Туровська Л. Віртуальна бібліотечна виставкова діяльність: бібліографічний аспект // Бібл. форум: історія, теорія і практика. 2022. № 2. С. 6-7.

50. Хіміч Я. О. Роль інноваційної діяльності публічних бібліотек України в системі безперервної інформаційно-бібліотечної освіти. Нові парадигми освіти і науки XXI століття: інкорпорація креативних практик у підготовці фахівців культури і мистецтв : колективна монографія / уклад.: О. Р. Копієвська, Н. О. Шевченко. Київ : НАКККиМ, 2024. С. 187—203. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/5648> (дата звернення: 09.04.2026).

51. Хрущ С., Компетентності бібліотечного фахівця як чинник формування інноваційного медіапростору // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 4. С. 156-164.

52. Циганкова Л. Технологічне оснащення бібліотек для впровадження сучасних електронних сервісів для користувачів. // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини. Кропивницький, 2023. С.37–45 URL: <https://library.kr.ua/wpcontent/uploads/2024/05/orbita15.pdf> (дата звернення: 09.04.2026).

53. Цифровізація бібліотек – чому це на часі? 2023. URL : <https://drohobych-rada.gov.ua/tsifrovizatsiya-bi...> (дата звернення: 09.04.2026).

54. Шевченко М. О. Оцифрування фондів бібліотек України // Харків. держ. акад. культури. Харків, 2022. С.267. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0823U100087/http://195.20.96.242:5028/khkda.xml/bitstream/handle/123456789/1864/disShevchenko.pdf> (дата звернення: 09.04.2026).

55. Шевченко О. В., Спрінсян В. Г.. Електронні документи в складі цифрової спадщини сучасного суспільства // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. №3. С. 49-55. URL:<http://journals.uran.ua/bdi/article/view/266968> (дата звернення: 09.04.2026).

56. Шевченко О. В., Спрінсян В. Г.. Модернізація бібліотек закладів вищої освіти України // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.

2022. №2. С. 7–14. URL:<http://journals.uran.ua/bdi/article/view/266968> (дата звернення: 09.04.2026).

57. Шевченко О. В., Спрінсян В. Г.. Електронні документи в складі цифрової спадщини сучасного суспільства // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. №3. С. 49-55. URL:<http://journals.uran.ua/bdi/article/view/266968> (дата звернення: 09.04.2026).

58. Шевчук Г.Й. Національно-патріотичне виховання молоді в умовах війни // Наукові інновації та передові технології. 2023. № 5 (19). С. 630–635.

59. Шемаєва Г.В., Грабар Н.Г. Проєктно-орієнтоване професійне спілкування як умова розвитку бібліотечного комунікативного середовища // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 1. С. 5–11.

60. Юдов А. Соціальні медіа як ефективний інструментарій віддалених сервісів цифрових бібліотек // Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук. 2024. С.55-64. URL:<http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/318310> (дата звернення: 09.04.2026).

61. Tiurkedzhy N. S., Davydova I. O., Marina O. Yu., Marin S. O. Accessibility Analysis of Digital Libraries and Specialized Library Resources // University Library At A New Stage Of Social Communications Development. Conference Proceedings. Dnipro, 2022. № 7. P.218-231. URL:<https://unilibnsd.ust.edu.ua/article/view/270121/266786> (дата звернення: 09.04.2026).